

EMBARGO tot vrijdag 2 oktober 2015, 11.30 uur.

Onderwerp Start Innovatie sociale zekerheid

Steller M.E. Geertsema

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 50 34 Bijlage(n) 6

Ons kenmerk 5245833

Datum 01-10-2015 Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

In ons collegeprogramma 'Voor de verandering' spreken we uit dat we de burgers van onze stad een grotere rol willen geven in het formuleren en uitvoeren van beleid. Eén van de instrumenten waarmee we aan deze ambitie vorm geven zijn de veranderlabs, waarover we uw raad op 19 maart 2015 hebben geïnformeerd (registratienummer 4914644)

In deze brief informeren we u over het proces van het veranderlab 'Innovatie sociale zekerheid' en over welke ideeën het tot nu toe heeft opgeleverd. Op deze manier stellen we u in staat om dit onderwerp in oktober in de commissie aan de orde te stellen en uw opvattingen te geven. Met deze brief beantwoorden we ook de vragen van de VVD van 25 september j.l..

We hebben als college de keuze gemaakt om te experimenteren met vernieuwingen in de sociale zekerheid. Uitgangspunt hierbij is dat sociale zekerheid een vliegwiel dient te zijn voor mensen. Onze uitdaging is om de sociale zekerheid zo vorm te geven dat het een voorziening is die mensen verder helpt zowel richting uitstroom naar regulier werk als richting participatie en welzijn in brede zin. Deze uitdaging kan naar de mening van het college het best worden aangegaan door meer recht te doen aan de grote individuele verschillen tussen mensen in de doelgroep. Een van de onderdelen die naadloos aansluit bij onze ambities om stappen te maken in de sociale zekerheid is het experiment 'Bijstand op maat'. We kijken hierbij naar de persoon en wat mensen specifiek nodig hebben om verder te komen. Hiervoor ontwikkelen we pakketten die klanten bovenop hun uitkering kunnen kiezen. Verderop in deze brief gaan we hier uitgebreider op in.

In dat project trekken we (deels) samen op met de gemeenten Tilburg, Utrecht en Wageningen, die net als wij op zoek zijn naar een andere, effectievere benadering van mensen in de bijstand. De ideeën die daarover leven passen echter niet steeds binnen de huidige strakke kaders van de wet. Op 23 september hebben we samen met de andere gemeenten met staatssecretaris Klijnsma besproken of en in hoeverre het kabinet bereid is ons 'experimenteeruimte' te geven.

Achtergrond

De wens om in Groningen aan de slag te gaan met innovatie van de sociale zekerheid komt eruit voort dat we een aantal knelpunten constateren in ons huidige stelsel. Die knelpunten vatten we hier samen. Tot slot presenteren we de huidige zeven experimenten en beschrijven we het proces die deze en wellicht nog andere experimenten hebben opgeleverd.

Knelpunten

In de actuele praktijk lukt het lang niet altijd om de participatiedoelen van de wet bij bijstandsgerechtigden te realiseren. Dat heeft te maken met verschillende omstandigheden en factoren, die we hier zeer beknopt samenvatten:

Wantrouwen en controle

Bijstandsgerechtigden moeten voldoen aan formele en administratieve verplichtingen. De Participatiewet gaat uit van controle op de rechtmatigheid van de verstrekte uitkering. Vergissingen en/of kleine tekortkomingen hebben daardoor soms grote gevolgen, terwijl het merendeel van de mensen te goeder trouw is. Mensen ervaren brieven over de uitkering vaak als wantrouwend. Dit stimuleert hen niet om in beweging te komen.

Te weinig afgestemd op de werkelijke kansen op de arbeidsmarkt

Doorstromen naar betaald werk wordt gezien als het meest gewenste resultaat. In de huidige economische omstandigheden en voor grote groepen uit het bijstandsbestand is dit niet altijd een reële ambitie. We verspillen onze energie en we maken ons als overheid ongelooftwaardig als we voorbijgaan aan de werkelijke kansen op de arbeidsmarkt.

Klein baantje loont niet

Het huidige systeem gaat nog teveel uit van een voltijd baan in loondienst als ideaal, terwijl veel mensen op andere manieren in hun inkomen voorzien, bijvoorbeeld door een parttime baan te combineren met werk als zzp-er. De huidige regelgeving biedt weinig mogelijkheden om naast de uitkering wat bij te verdienen. Dat leidt ertoe dat een parttime baan financieel meestal niks oplevert. Dat stimuleert niet en houdt mensen 'gevangen in de uitkering'.

Te weinig rekening houdend met individuele omstandigheden

Lang niet alle bijstandsgerechtigden zijn inactief. Integendeel. Er zijn er ook veel die allerlei maatschappelijke activiteiten ontplooiën, maar daar (helaas) geen inkomen mee verwerven en daar (tijdelijk) niet toe in staat zijn. Gezondheid, psycho-sociale problematiek en mantelzorgtaken kunnen daar bijvoorbeeld een rol bij spelen. De wet biedt weinig mogelijkheden deze mensen te ontheffen van de diverse controle- en sollicitatieverplichtingen. Dit leidt tot hogere uitvoeringskosten met weinig maatschappelijk resultaat.

Proces veranderlab Innovatie sociale zekerheid

Het veranderlab 'Innovatie sociale zekerheid' is medio maart van start gegaan met een kick-off bijeenkomst. Bij die startbijeenkomst waren gedurende de dag zo'n 35 personen aanwezig, van divers pluimage: zowel professionals als geïnteresseerden uit de stad (waaronder enkele raadsleden en vertegenwoordigers van de cliëntenraad). Tijdens deze bijeenkomst zijn er beelden, vragen en ideeën verzameld over vernieuwing in de sociale zekerheid, resulterend in vijf uitgangspunten voor het verdere werk van het lab:

- Positieve benadering van uitkeringsgerechtigden
- Ruimte voor ontwikkeling ten behoeve van participatie
- Vertrouwen en respect
- Geen gedoe en regeltjes
- Samen denken en leren

Los van die uitgangspunten zijn er talloze suggesties gedaan voor een menswaardiger sociale zekerheid, ook in de vorm van quick-wins. Deze vullen we momenteel of op korte termijn in.

Resultaat van de bijeenkomst was vooral ook dat alle deelnemers benoemden welke bijdrage ze zouden kunnen leveren aan het veranderlab. Eén concrete activiteit was het opzetten van een Facebook-groep om met de deelnemers te blijven communiceren en het gezelschap uit te breiden. Op het moment van schrijven telt de groep meer dan 200 leden. (<https://www.facebook.com/sociallabs050>).

Via de Facebook-groep zijn de uitgangspunten gedeeld en zijn er mensen uitgenodigd om te komen pitchen over een idee dat past bij één of meerdere van de uitgangspunten. Daarvoor zijn er in juni twee bijeenkomsten georganiseerd bij Tuin in de Stad, gevolgd door een bijeenkomst in de Wijert om de tot dan gedeelde en verrijkte ideeën naast elkaar te leggen.

Op dit moment dienen de huidige 7 ideeën (zes vanuit de stad, eentje vanuit ons college) nog aangescherpt te worden en concreet gemaakt worden om er later dit jaar (waar mogelijk) stappen mee te maken. Soms wordt er ook een rol van de gemeente gevraagd. Als college blijven wij bij de verdere concretisering dan ook actief meedenken over de mogelijkheid en wenselijkheid daarvan. Voor het idee nummer 7 (Bijstand op maat) geldt dat het college zelf trekker is en de uitvoering voorbereidt.

We lichten die ideeën hieronder –deels in de woorden van de initiatienemers zelf -toe. In de bijlagen zijn de complete ideeën te vinden. Overigens dienen we te spreken van 'huidige' ideeën, want met het beginnen van andere veranderlabs merken we dat er weer reuring ontstaat en dat er nieuwe, aanvullende ideeën loskomen.

Experimenten Innovatie sociale zekerheid

1 Een ander soort geld

In het huidige financiële systeem komen winsten lang niet altijd ten goede aan de regio waar ze worden behaald, hetgeen regionaal ondernemerschap en regionale ontwikkelingskracht belemmert. Het idee van de initiatiefnemer is dat een eigen lokale of regionale munt een instrument kan zijn om hier verandering in te brengen. Een dergelijke munt zorgt voor meer wederzijdse transacties binnen de regio/locatie, meer onderling vertrouwen tussen klant en ondernemer en bevordert sociaal ondernemerschap. Het plan

is om te starten met experimenteren in de wijk. Vervolgens kunnen bijvoorbeeld ook lokale ondernemers die geen geld kunnen lenen in de markt, (nog) geen sluitende business case hebben meedoen.

2 Het EénouderVoordeelhuis

Een EénouderVoordeelhuis is een groot huis, waarin meerdere éénoudergezinnen (tijdelijk) kunnen wonen. Bij een echtscheiding verandert één gezin in twee éénoudergezinnen. Vaak moeten beide ouders dan op zoek naar (goedkopere) nieuwe woonruimte. Het aanbod aan geschikte woonruimte voor éénoudergezinnen is echter in onze stad zeer beperkt, waardoor betrokkenen moeten verhuizen naar buiten de stad, hetgeen met name voor de kinderen de situatie nog problematischer maakt. Met het EénouderVoordeelhuis wordt beoogd deze gezinnen een goed en betaalbaar alternatief te bieden.

3 Supporters van de stratenmakers van de buurt van de toekomst

Leefbare buurten met actieve en betrokken mensen ontstaan meestal niet vanzelf. Daarvoor zijn enthousiaste gangmakers, bemiddelaars en 'stratenmakers' nodig die mensen bij elkaar brengen, stimuleren en ondersteunen. Het project is erop gericht deze stratenmakers in buurten op te sporen. Mensen die al in de buurt wonen hebben een veel lagere drempel tot de eigen buurt en kunnen deze gaan mobiliseren om kennis te maken, passies te delen, wensen te inventariseren, problemen en vraagstukken in beeld te krijgen. En vervolgens om de problemen gezamenlijk op te lossen, als het even kan zonder de overheid.

4 Keukentafelgesprekken in Groningen, dat kan ook anders

De gemeente wil met zo'n 6.000 à 7.000 bijstandsgerechtigden keukentafelgesprekken gaan houden, vergelijkbaar met die in het sociale domein. Zo wil de gemeente zicht krijgen op het leven van de betrokken burgers, op wat hen bezig houdt en wat zij wensen, en op hoe de gemeente hen zou kunnen ondersteunen inzake werk en deelname aan de samenleving. De initiatiefnemers verwachten dat deze gesprekken 'vanuit het perspectief van de overheid' weinig opleveren, omdat burgers vooral zullen proberen 'hun uitkering veilig te stellen'. Zij stellen voor te experimenteren met gesprekken waarbij het primaat echt bij de burger ligt, met de vrijheid om al dan niet in gesprek te gaan, en vrije keuze voor plaats en inhoud van het gesprek. Deze manier van werken geeft beter inzicht in wie de mensen zijn die in de bijstand leven, hoe divers ze zijn, maar ook wat ze wel kunnen en doen. Hoe mensen zich tot elkaar verhouden, in de familie, in de staat in de buurt, met de gemeente. De buurtanalyses en analyse van de grote lijnen uit de individuele gesprekken leveren zo een 'antropologie van de bijstand'.

5 Onderopneming

Niet de vraag "Waarom heb jij geen werk?", maar het omgekeerde is het uitgangspunt: wat kan je wel en hoe kun je je kwaliteiten inzetten om voor jezelf te zorgen én hoe kun je die kwaliteiten gebruiken om inkomen te verwerven, alleen of samen? De Onderopneming wil een plek creëren waar mensen graag (samen-)komen, waar ze zich kunnen ontwikkelen, naar eigen wens en behoefte. Ambities rond ondernemen kunnen samen worden onderzocht, uitgeprobeerd en uitgewerkt. De drempel is zo laag mogelijk; ook een krantenwijk lopen of een tuin bijhouden is ondernemen. De initiatiefnemers laten

zich inspireren door de KrachtFabriek in Houten, waar een sociale onderneming in twee jaar tijd is uitgegroeid tot een werkplaats voor 200 deelnemers.

6 Een andere invulling van gesprekken over schulden

Veel mensen met schulden kunnen de weg naar boven niet meer terugvinden. Uit gesprekken met mensen met schulden is gebleken dat zij in eerste plaats uit schaamte niet over hun problemen willen praten, maar ook dat ze opzien tegen de brij van regels en formulieren. Hier kan iets aan gedaan worden door open over schulden te spreken, de drempels naar hulp bij schulden te verlagen, beter en integraler samen te werken, regels te verminderen/te vereenvoudigen, betrokkenen beter te informeren over (aanvullende) voorzieningen en door (per wijk) groepen te vormen van ‘ervaringsdeskundigen’.

7 Bijstand op maat

Dit project is geïnitieerd door ons college. Het plan behelst de ontwikkeling van een aantal bijstands-pakketten, waarbij de ‘polisvoorwaarden’ van de bijstand worden aangepast door bepaalde bepalingen tijdelijk buiten werking te laten. We zien de bijstand dan als een soort van zorgverzekering. Er is de uitkering (de basisverzekering) waarbij de bijstandsgerechtigde uit vier á vijf keuzepakketten (de aanvullende verzekering) kiest wat het beste bij zijn situatie past.

De achterliggende gedachte is dat de behoeften en mogelijkheden van bijstandsgerechtigden verschillen (vergelijk bijvoorbeeld een eenoudergezin dat al langere tijd bijstand krijgt met een net afgestudeerde jongere). We willen mensen keuzevrijheid geven en ze meer mogelijkheden bieden zelf de regie nemen. Zo kunnen zij zelf actief werken aan een betere toekomst vanuit het beginsel van wederkerigheid. Ze kunnen gaan voor een pakket dat bij hen past, waar ze in geloven. Om ervoor te zorgen dat het pakket echt iets bijdraagt aan de ontwikkeling van de bijstandsgerechtigde, zullen we voor elk pakket een of twee voorwaarden formuleren.

Hieronder ziet u de pakketten waaraan we nu denken. Het kunnen er meer worden. We werken nog aan de exacte inhoud. Dit doen we samen met burgers en andere partijen in de stad.

1. Kosten delen

Deelnemers krijgen tijdelijk toestemming om bij elkaar te wonen, te eten en anderszins de kosten te delen, zonder dat we ze als ‘gezamenlijke huishouding’ aanmerken en een lagere uitkering geven. Zo kunnen zij bijvoorbeeld (beginnende) betalingsachterstanden wegwerken.

Neem een alleenstaande bijstandsmoeder met beginnende betalingsproblemen. Zij kiest voor dit pakket samen met haar zus, die alleen woont en het financieel goed redt. De zussen trekken (deels) bij elkaar in. Zij eten samen, brengen avonden en weekenden met elkaar door en sparen zo (energie)kosten uit. De zus ondersteunt de bijstandsmoeder bij de financiën. Na een jaar heeft die zo de roodstand op haar rekening en een achterstand bij de huurbetaling kunnen inlopen.

2 Bijverdienen en investeren

Deelnemers krijgen bijvoorbeeld € 50 minder bijstand en mogen onbeperkt bijverdienen.

De € 50 wordt uiteindelijk uitbetaald in de vorm van een uitstroompremie.

Een alleenstaande bijstandsvader heeft af en toe via een uitzendbureau werk maar komt niet structureel aan de slag. Zijn bijverdiensten moet hij elke maand inleveren, waardoor hij zich niet kan ontwikkelen. Nu hij zijn bijverdiensten mag houden, heeft hij weer meer de regie op zijn leven. Zo kan hij bijvoorbeeld lid worden van een sportvereniging. Of zonder zorgen (reis)kosten maken voor netwerkgesprekken om zijn kansen op werk te vergroten. De uitstroompremie is een extra stimulans voor hem om uit te stromen.

Een verpleegkundige werkt weer voorzichtig na een burn-out. Werk in de zorg gaat haar niet meer lukken. Op dit moment is ze vrijwilliger in het project 'Wijk werken'. Ze wil graag een deeltijdopleiding personal coaching doen om zich verder te ontwikkelen. Met dit pakket heeft ze geld om de opleiding te kunnen bekostigen.

3 Ondersteuning op maat

Dit pakket is voor mensen die langere tijd zijn aangewezen op de bijstand en geen verdien capaciteit hebben. Deelnemers hebben geen arbeidsplicht en worden niet gecontroleerd. Middelen die zij verkrijgen mogen zij houden. Daarnaast spreken zij met de gemeente af welke vorm van ondersteuning zij willen, bijvoorbeeld op het gebied van financiën of participatie.

Neem een alleenstaande die laaggeletterd en arbeidsongeschikt is. Hij kiest voor een periodiek gesprek met een casemanager over financiële zaken, zoals minimaal fondsen en schuldhulpverlening. Zo voorkomt hij dat hij bijvoorbeeld met een huisuitzetting te maken krijgt. Als hij een erfenis van enkele duizenden euro's krijgt, mag hij die houden.

4 Onderling samenwerken

Deelnemers gaan onderling een samenwerkingsovereenkomst aan. De een gaat bijvoorbeeld werken terwijl de ander mantelzorg verleent voor een gehandicapte partner of zorgt voor vervoer. Samen bepalen ze hoeveel de dienst waard is. De werkende kan de 'verwervingskosten' declareren en betaalt de ondersteuningsverlener uit. Verder mogen beide (een deel van) de inkomsten behouden.

Een steigerbouwer kan regelmatig tijdelijke klussen krijgen via een uitzendbureau maar moet dan vaak vroeg op afgelegen plekken zijn. Een rijbewijs kan hij niet halen. In dit pakket spreekt hij met zijn vriend (ook bijstand) af dat die hem haalt en brengt. De steigerbouwer mag zijn inkomsten houden, maar betaalt zijn vriend daar deels mee. Elk mag bijvoorbeeld de helft van de inkomsten houden.

5 Dicht op de huid

Deelnemers worden intensief begeleid op weg naar werk, bijvoorbeeld door zeer frequente gesprekken. Het maatregelenbeleid wordt consequent toegepast.

Iemand wil graag aan het werk maar kent zichzelf goed. Ze heeft licht ADHD en heeft een stok achter de deur nodig. Coaching via de digitale route werkt niet voor haar. In dit pakket heeft zij steeds gesprekken met een casemanager en wordt ze

erop aangesproken als zij zich niet volledig inzet. Ze krijgt de structuur die ze nodig heeft. Haar energie kan ze steken het krijgen van werk.

Experimenten zijn bedoeld om van te leren. Onze leervraag formuleren we ruim. Het gaat ons nadrukkelijk niet alleen om de direct meetbare effecten in geld of banen, maar ook om de effecten op individueel welbevinden en om maatschappelijke opbrengsten in bredere zin en op langere termijn (re-integratie, participatie, financiële ademruimte en anderszins). Om daar iets zinnigs over te kunnen ontdekken, moeten het experiment 'Bijstand op maat' voldoende lang duren. We denken aan een eerste periode van vier jaar. Met de Rijksuniversiteiten Groningen en Utrecht zijn we in gesprek over een begeleidend onderzoeksprogramma.

In enkele kranten heeft onlangs gestaan dat Groningen samen met de gemeenten Utrecht, Tilburg en Wageningen wil gaan experimenteren met een basisinkomen. Het college heeft niet de bedoeling om daarmee te experimenteren. Wel wordt samen met de andere drie gemeenten gekeken of een gezamenlijke aanpak met het ministerie meer mogelijkheden biedt voor een experiment dat voldoet aan de ambities van het college. Daarbij denken we niet aan een eenduidig plan namens de vier gemeenten, maar aan 'eenheid in verscheidenheid'.

Hoe verder?

Momenteel werken de initiatiefnemers van de ideeën uit het veranderlab samen met andere betrokkenen aan de verdere uitwerking en aan de voorbereiding van uitvoerbare experimenten. Bij zes van de ideeën zijn wij als gemeente niet de trekker. Dat wil zeggen dat we nu eerst afwachten. Vanzelfsprekend zullen we als gemeente bij eventuele verzoeken om inbreng of ondersteuning in vervolgfases ons steeds maximaal welwillend opstellen.

Met staatssecretaris Klijnsma en de drie andere gemeenten zijn we constructief in gesprek om ons eigen initiatief 'Bijstand op maat' verder te ontwikkelen. Op dit moment is onzeker of we overeenstemming met het Rijk kunnen bereiken over een experiment dat voldoende vernieuwend en ambitieus is. We spannen ons daar wel voor in. Het resultaat van dit proces zal vermoedelijk leiden tot een ander experiment dan 'Bijstand op maat'. Wat het college betreft zal elk ander experiment, hoe dan ook, moeten uitgaan van meer maatwerk en meer vertrouwen in de bijstandsgerechtigde. Mocht blijken dat de gesprekken met de staatssecretaris niet opleveren wat wij willen dan beraden we ons over een vervolg. Uiteraard zullen wij uw raad bij het project blijven betrekken.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Groningen

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Een ander soort geld

Initiatiefnemer: Niels Bosman

Wat is het probleem?

Probleem 1: Een achterblijvende regionale ontwikkelingskracht.

Dit komt omdat 20 tot 30 procent van alle transacties waar regulier geld (euro) bij betrokken is via exponentiële rente door de bancaire sector wordt afgeroomd of stroomt uit de regio/locatie waar het geld verdiend is (Toxoepus, Ander soort geld). Dit gaat ten koste van de ontwikkelingskracht van de regio (dat is ook o.a. het probleem van Griekenland). Voorbeeld: al het geld is schuld, schuld moet terug betaald worden aan schuldeisers (banken of andere schuldeisers buiten de regio), over deze schuld moet iedereen rente betalen en lokale winsten stromen weg uit de regio naar de schuldeisers (banken, financiële sector) of afnemers van producten buiten de regio. Hierdoor is een land of regio niet in staat om zich verder te ontwikkelen. Verdiend geld uit de reële economie stroomt weg naar de financiële sector. De financiële sector legt beslag op de reële economie. Rente is eigenlijk een soort boete of heffing op de reële economie (bedrijven maken minder winst, want ze moeten rente terug betalen) en kunnen hierdoor geen nieuwe investeringen doen, want de bank roemt de kans op nieuwe investeringen af door rente. De financiële sector zuigt als het ware de lokale en regionale economie leeg door rente en schuld. Zelfs bij deze relatief lage rente is het risico dat de financiële sector loopt nihil (er staat immers altijd onderpand tegenover). De bank profiteert van het rendement (winsten lokale bedrijven) i.p.v. de lokale bedrijven zelf. Dit verklaart ook het wantrouwen tegen de bancaire sector momenteel (het zijn niet alleen de veel te hoge lonen aan de top, maar het hele bancaire systeem parasiteert op de reële economie). Dat klinkt hard, maar feitelijk is dit wat er aan de hand is in de wereld.

Daarbij is de financiële sector gefundeerd op exponentiële economische groei via rente. Terwijl de reële sector gebaseerd is op schaarste en uitputting van bronnen. De reële en financiële sector zijn altijd met elkaar in strijd. De financiële sector beïnvloedt via inflatie (bubbels) en (deflatie) de reële economie en de reële economie moet via rente en winst voldoende economische groei garanderen om de financiële sector terug te betalen. Daarmee put de financiële sector de reële sector en alle grondstof capaciteiten uit. Rente op schuld is daarmee een uiterst onhoudbaar systeem, dat alleen kan bestaan als je altijd economische groei hebt. Dat is alleen niet de realiteit van de reële economie. De reële economie is juist (lineair) cyclisch en gaat altijd op en neer. Eigenlijk zou dit voor iedereen basiskennis moeten zijn. De financiële sector zou dus dienstbaar moeten zijn aan de reële economie en niet andersom zoals dat nu is. Met het huidige systeem verander je dit niet. Je hebt een weerbaar lokaal systeem nodig waar burgers op terug kunnen vallen: een lokale munt is een mogelijke oplossing daarvoor. Het heeft daarnaast voordelen die goed werken naast een mondiale/continentale munt. Bovendien staat een lokale munt los van de mondiale markt en is een lokale munt niet vatbaar voor depressies. Een lokale munt werkt juist goed tijdens depressies:

Je maakt de kracht van de regio velen malen sterker wanneer geld geïnvesteerd wordt binnen de regio en waarbij geld in omloop blijft binnen de regio of locatie. Hierdoor ontstaat het multiplier effect binnen de regio en stroomt het geld niet uit de regio, maar wordt het geld telkens via nieuwe transacties opnieuw geïnvesteerd in de lokale economie.

Probleem 2: gevolg: uitstroom van kapitaal en ondernemerschap

Met name in krimpregio's zie je een uitstroom van mensen, geld, ondernemerschap, financiering van niet gesubsidieerde projecten (de omloop van gesubsidieerd geld kan ook beter in de regio blijven). Banken investeren niet in deze regio's (levert geen rente en rendement op). Krimpregio's kunnen daarnaast niet afhankelijk blijven van subsidiestromen.

Je kunt veel beter de regio versterken door lokaal renteloos geld binnen de regio te introduceren. Dit versterkt de sociale cohesie binnen de gemeenschap. Maar het maakt het ook mogelijk om

Groot voordeel is dat het geen subsidies kost, hoogstens opstartkosten voor het betalingsprogramma Cyclos. Geld blijft in de regio en stroomt niet via rente en winsten weg uit de regio. Niet markt gerelateerde waarden worden wel beloond.

Wat willen we gaan doen?

Het introduceren van een eigen lokale renteloze munt die je na 5 transacties of een bepaalde periode kunt omzetten in echt geld. Na een periode heb je dus euro's. De lokale munt: de GRULDEN staat borg voor transacties binnen de regio Groningen of kan via een experiment geïntroduceerd worden in een wijk of buurt. Het is een idee dat overgenomen is vanuit de Social Trade Organisation (STRO). STRO heeft 25 jaar ervaring met het experimenteren met lokale munten. De Lokale munt verandert na een aantal transacties binnen de regio (multiplier effect) of binnen een bepaalde termijn in gewoon geld (euro's). De lokale munt wordt iets minder waard naarmate de termijn langer wordt. Dat heeft een gunstig effect op het daadwerkelijk uitgeven van geld waardoor investeringen gestimuleerd worden. In de huidige economie potten we geld op (sparen). Sparen is tot een zekere hoogte niet erg, maar als iedereen tegelijkertijd massaal spaart remt dat nieuwe investeringen en rouleert het geldsysteem niet. De 2008 crisis is daar o.a. een voorbeeld van. Iedereen houdt de hand op de knip. Hierdoor stort de economie in. Na inflatie krijg je ook bijna altijd deflatie of stagflatie. Een overschot aan geld om de economie te stimuleren leidt (Big Bazooka) tot bubbels (speculatie), wat later leidt tot deflatie, als de bubbels doorgeprikt zijn. Niemand durft meer zijn geld uit te geven waardoor de binnenlandse bestedingen en de economie afgeremd wordt. Dat lijkt eerst wel duurzaam. Maar ook duurzame ontwikkeling rem je af. Zoals de investeringen in sociale en duurzame energie projecten. Bovendien zorgde de laatste crisis voor een verschuiving van arm naar rijk: banken waren too big to fail. We hebben van ons belastinggeld massaal de banken en de spaarders gered. Daarmee red je juist niet de reële economie, maar de financiële economie.

Wij willen juist dat het geld meteen in de reële economie terecht komt zonder dat het geld afgeroomd wordt door rente, speculatie en het voor de zoveelste keer redden en subsidiëren van banken.. Hiermee voorkom je bubbels en het vertrek van geld en investeringen uit de regio. Het multiplier effect zorgt voor meer wederzijdse transacties binnen de regio/locatie. Daarbij zorgt het voor meer onderlinge vertrouwen tussen klant en ondernemer, sociale ondernemerschap. Als jij de verf bij een vertrouwde lokale verfhandelaar koopt is de lokale verfhandelaar eerder bereid producten bij jou af te nemen. Je kent elkaar, je vertrouwt elkaar en je kunt elkaar eerder aanspreken op wangedrag en wanbetalingen. Een lokale ondernemer wil in zijn dorp of wijk niet graag bekend staan als wanbetaler.

Geld is misschien wel het bekendste machtsmiddel ter wereld. Door het invoeren van een lokale munt doorbreek je dit machtsmiddel. De Griekse situatie staat niet op zichzelf. Er is eeuwenoude strijd tussen internationale bankiers (BIS, FED, ECB, BoE) en de samenleving gaande.. Regio's en locaties krijgen meer te zeggen over wat ze zelf willen als ze minder afhankelijk zijn van rente overdrachten. Want ze zijn niet gebonden aan de grillen van de mondiale of nationale markt. In Engeland en Ierland gingen wijken na de crisis hun eigen munt introduceren. Zo kende de kroegbaas zijn klanten heel goed en wist hij precies aan wie hij wel niet het lokale geld kon uitlenen. Deze lokale munt werd populairder dan de nationale munt in tijden van crises. Het probleem van de crises is dan

ook niet schuld. Want geld is altijd en overal schuld. Maar het vertrouwen in het afbetalen van de schuld en tegen welke waarde. Moet daar altijd een marktprijs of een geldprijs tegenover staan. Of kan dat ook via dienstverlening of andere producten. Via een lokale renteloze munt kun je de ene waarde omzetten in de andere waarde, zonder bijeenkomst van een controlerende afromende instelling. Burgers houden binnen de regio macht over hun eigen middelen. Daarbij kunnen locaties en regio's in hun eigen tempo beslissen hoe ze hun geld besteden. Regio's zijn niet per definitie gebonden aan economische groei. Momenteel legt de financiële sector aan iedereen economische groei op via rente overdrachten. Kun je geen economische groei verwezenlijken dan ben je failliet. Een lokale munt staat los van economische groei. Eeuwige economische groei is nl een systeem wat volstrekt onhoudbaar is. De financiële sector met exponentiële rente en fractioneel bankieren is wel gebaseerd op eeuwige economische groei. De reële economie is daarentegen juist gebaseerd op schaarste en economische uitputting (Peakoil). De relatie tussen banken, oorlogen en de fossiele industrie is het bekendste voorbeeld. Bankieren verdienen het meest terug door het geld uit te lenen aan de fossiele industrie (Dutch Royal Shell) of oorlogen (BIS, FED, ECB).. Willen we dat banken daarin investeren of willen we dat wijzelf weer bepalen waarin we investeren?

Welke stappen nemen we?

- Betrekken van partners die graag willen werken met een lokale renteloze munten.
- Uitleggen wat de voordelen zijn van een lokale munt aan eerst sociale ondernemers (MVO). Ambtenaren, buurthuizen, mensen met stadspassen, uitkeringsgerechtigden, mensen die willen bijkussen, mensen die graag werkervaring willen opdoen via het UWV, scholieren, stagiaires, werkervaringsplaatsen, talentenbureaus (city of talent) etc.
- Uitleggen hoe het financiële systeem momenteel werkt, waarom dat systeem zo schadelijk is.
- Uitleggen waarom we een duurzame sociale renteloze munt willen
- Uitleggen waarom een duurzame sociale lokale munt goed is voor de regio.
- Onderzoeksvoorstel neerleggen bij de gemeente (econoom) en onderzoeker via de gemeente en eventueel via de rug
- Eventuele voorbeeld projecten (zowel internationaal als nationaal) inventariseren en mogelijk overnemen. Je hoeft niet steeds opnieuw het wiel uit te vinden.
- Invoeren van software programma dat het echt mogelijk maakt om te betalen via lokaal (digitaal) geld. ICT programma Cyclos is daar uitermate geschikt voor.

Wat gaan we ermee bereiken? (Wat levert het de stad op?)

- In kaart brengen van andere lokale munten en evaluatie en uitwerking van een lokale munt: wat werkt wel en wat werkt niet.
- In kaart brengen hoe je dat hier in Groningen het beste kan aanpakken.
- Uitzoeken van een geschikte wijk, regio, buurt.
- Evalueren van de effecten. Werkt de roulatie van een lokale munt. Wat zijn de knelpunten, waarom werkt het wel of waarom werkt het niet.
- Betrekken van STRO eventueel via Henk van Arkel.
- Inbrengen kennis van STRO.
- Eventueel werken met het betalingssysteem Cyclos.
- Kosten en baten in kaart brengen. Blijft het geld echt in de wijk of buurt of regio.
- Is er daadwerkelijk sprake van een multiplier effect.
- welke investeringen zie je ontstaan in de buurt.
- Zie je sociale en duurzame ontwikkelingen ontstaan> SROI en EROI (Ecological Return of Investment).
- Worden er nu projecten ontwikkelt waarbij waarde een belangrijke rol speelt ipv prijs.

Partners?

Zie 2e regel welke stappen nemen we. Eerst experimenteren in de wijk. Maar daar hoeft het zeker niet bij te blijven, want er is heel veel ondernemerschap onder Groningers die dat momenteel niet kunnen door wet en regelgeving of omdat ze geen geld kunnen lenen in de markt. Of mensen die momenteel geen sluitende business case hebben.

Plan van aanpak

'ÉÉNOUDERGEZIN VOORDEELHUIS'

De gemeente Groningen is op zoek naar nieuwe manieren van samenwerken met de stad en is daartoe gestart met 'veranderlabs'. Hierin worden ideeën gegenereerd die moeten leiden tot gezamenlijk experimenteren en leren. Met het 'Veranderlab Innovatie en Sociale Zekerheid' (ISZ) onderzoekt de gemeente, samen met bewoners en andere partners, wat nodig is om zoveel mogelijk mensen aan regulier werk te helpen dan wel op een andere manier te activeren, en wat nodig is om mensen op een positieve manier te prikkelen om in beweging te komen. Waarbij onnodige wet- en regelgeving tijdelijk buiten werking gezet kan worden.

De uitgangspunten die binnen het veranderlab ISZ genoemd worden, zijn ruimte voor ontwikkelingen ten behoeve van participatie, vertrouwen en respect, geen gedoe en regeltjes, samen denken en leren.

Met 'éénoudergezin voordeelhuis' willen we op zoek naar wensen, vragen en mogelijkheden van inwoners van de gemeente Groningen die met een scheiding worden geconfronteerd, met alle gevolgen van dien. We willen deze inwoners de ruimte geven om een eigen woonvorm te ontwerpen waar marktpartijen en woningbouwverenigingen dan invulling aan kunnen geven.

Woonwens in vervulling: samen bouwen aan een nieuwe duurzame sociale infrastructuur waarbij bewoners zelf vorm geven aan hun eigen woonwens. Met dit initiatief willen we een voorbeeld zijn dat er voor elk budget en omstandigheden ook een woonvorm te maken is die de doelgroep past. We verwachten dat de woonvorm nieuwe kansen gaat bieden om voorzieningen en diensten op tal van onderwerpen met elkaar te delen en zo samen ook écht Samen te leven!

1. Probleemstelling

Eén op de drie huwelijken strand. Scheiden betekent vaak dat men er financieel op achteruit gaat en men niet meer kan blijven wonen waar men woonde omdat het op 1 inkomen niet meer te betalen is. Huis gedwongen in de verkoop en op zoek naar een huurwoning.

Voor éénoudergezinnen in Groningen is er geen beschikbare, betaalbare, passende woonruimte beschikbaar. Hierdoor worden kinderen weggerukt uit hun bekende, vertrouwde omgeving van school en vriendjes.....terwijl de scheiding al heel veel invloed heeft op hun welzijn (en schoolprestaties).....en wonen ze ineens in Hogeveen. Ver van alles en iedereen.

Voor urgentie komt eigenlijk niemand in aanmerking (kan dus worden afgeschaft). En wil je kans maken op een huurwoning dan moet je minimaal vijf jaar staan ingeschreven (maar toen was je nog niet van plan te scheiden....). Kortom: de huidige woningmarkt kan niet leveren waar grote behoefte aan is. ...nl betaalbare, snel beschikbare, passende woonruimte (liefst in of nabij de eigen wijk).

Voor kinderen heeft een scheiding grote impact. Niet alleen gaan hun ouders uit elkaar, maar vaak moet er worden verhuist naar een betaalbare, beschikbare plek buiten de stad Groningen waardoor een kind ook nog afscheid moet nemen van school, vriendjes, de buurt en deelname aan lokale sportverenigingen. En er moet heel veel worden gereisd omdat misschien mogelijk te maken (of de andere ouder te bezoeken) terwijl de meeste ouders in zo'n situatie het niet breed hebben.

Het huidige aanbod van de markt sluit niet aan bij de woonwensen en de mogelijkheden van veel éénoudergezinnen. Als één op de drie huwelijken strand is er dus een erg grote markt voor de specifieke woonwensen van deze doelgroep.

Een oproep op Facebook leverde op 1 avond 50 telefoontjes op van ouders die kampen met hetzelfde vraagstuk. Bij scheiden en het verwerken daarvan gaat zoveel energie gepaard dat veel ouders het niet kunnen opbrengen om ook nog energie te steken in het vinden van lotgenoten. Daarnaast speelt ook schaamte mee: men loopt er niet mee te koop en men zoekt elkaar dus zeker niet op.

Op het moment dat dit je treft probeer je het zo snel mogelijk en goed mogelijk te regelen. En blijf je daarna voor jaren met je kinderen vast te zitten in bijvoorbeeld Hoogezand, ver van school, vriendjes, verenigingen en soms de andere ouder!

2. Visie

Als je een scheiding meemaakt verandert er veel. Vaak wordt het er financieel niet beter op. En dan is er ook nog niet snel beschikbare, betaalbare, passende woonruimte beschikbaar. Dat wat er is is te duur, heeft een lange wachttijd en sluit niet aan bij de specifieke wensen van deze doelgroep. Wij denken dat het mogelijk is om in een wijk, samen met de bedoelde doelgroep en marktpartijen, een woonvorm in een groot object te creëren die wel past.

Een scheiding heeft grote impact op het kind. Daarom is het waardevol als een kind of kinderen na de scheiding in dezelfde buurt kunnen blijven wonen, naar dezelfde school kunnen blijven gaan, lid kunnen blijven van dezelfde verenigingen en hun vriendjes behouden uit de buurt. Scheiding brengt al genoeg verandering met zich mee.

Bij een scheiding wordt een familie vaak uit elkaar getrokken vanwege beschikbare woonruimte en mogelijkheden. In het belang van de kinderen zou het mooi zijn, indien dat kan, dat beide ouders in dezelfde buurt blijven wonen en zo beschikbaar zijn voor de kinderen.

Wanneer er een scheiding is komt er zoveel over gescheiden ouders heen dat ze moeite hebben om te overleven. Ze lopen niet met hun verhaal te koop en zoeken elkaar ook niet op. Daar hebben ze geen tijd en energie voor. Er is ook wel een beetje een taboe op scheiding: je praat er niet graag over. Toch zijn er heel veel van dergelijke ouders die wel wensen hebben en graag geholpen zouden willen worden met beschikbare, betaalbare woonruimte in de originele buurt.

3. Doel

We willen in gesprek met woningbouwverenigingen, marktpartijen, zorginstellingen, bedrijfspandeigenaren en de overheid om hier de bereidwilligheid te creëren om een woonvorm te realiseren die aansluit bij de wensen van éénoudergezinnen.

We willen met deze marktpartijen komen tot een inventarisatie voor geschikte gebouwen om een nieuwe woonvorm in te ontwikkelen.

We willen per woonwijk in de stad twee grote panden transformeren tot *Eénoudergezin VoorDeelHuis*.

We willen de invulling van een *Eénoudergezin VoorDeelHuis* in een co-creatief proces ontwikkelen samen met de doelgroep.

Een *Eénoudergezin VoorDeelHuis* gaat zo ver in het delen van bepaalde voorzieningen als de doelgroep wil. Het VoorDeelHuis moet aan een aantal eisen voldoen: snel beschikbaar (papa in het ene pand....mama in het andere pand), betaalbaar (!) en passend. Dat betekent dat we met de potentiële huurders in die wijk en een creatief team willen kijken welke wensen we hebben en welke wensen we mogelijk willen delen.

Een *Eénoudergezin VoorDeelHuis* heeft tal van wooneenheden met bijvoorbeeld één grote wasruimte, een gedeelde kinderspeelplek, een gezamenlijke grote tuin, een grote groepskeuken (naast de eigen keuken), gezamenlijk verzekeringspakket, gezamenlijke energievoorzieningen, een kinderstudiefonds, een kinderactiviteitenfonds, enzovoort. Ook het delen van vervoer, het starten van een gezamenlijk bedrijf, het ontlasten van elkaar op tal van vlakken kan dan tot de mogelijkheden behoren.

Alles in het belang van het welzijn van de kinderen en het betaalbaar houden!

We hopen dat de woonvorm ouders lucht geeft, steun, lage financiële lasten, borging van belangrijke zorg in het leven zodat de kinderen in hun eigen bekende leefomgeving ook dichtbij school en vriendjes blijven zitten. En mama en papa, als het kan, op loopafstand beschikbaar zijn.

Een dergelijke woonvorm geeft ouders in een dergelijke situatie ook gezelligheid, steun en een goed perspectief om weer alles uit het leven te halen.

4. Resultaat

Samenwerking en co-creatie tussen de gemobiliseerde doelgroep per wijk én betrokken marktpartij/woningbouwvereniging.

In drie wijken elk twee grote objecten die samen met de bedoelde doelgroep zijn getransformeerd tot VoorDeelHuis voor éénoudergezinnen.

Een lokale overheid die nauw betrokken is bij het proces en meedenkt en -werkt aan het oplossen van alle belemmeringen die we tijdens het proces van plan tot realisatie tegen gaan komen.

De woonvorm, de gewenste voorzieningen en diensten, zullen per VoorDeelHuis kunnen verschillen. Mogelijk zal men, door tal van zaken te delen, goedkoper kunnen wonen én een mooie, nieuwe woonvorm ontdekken in het belang van het welzijn van de kinderen.

De uitruil van voorzieningen en diensten kan betekenen dat we ook hier gaan kijken naar andere vormen van zorg, opvang, duurzaamheid, ondernemerschap, enzovoort.

Door kinderen in hun eigen vertrouwde omgeving te houden is de kans groot dat het goed met ze gaat. Zeker als de ouders op behapbare afstand beschikbaar zijn.

We hebben een prachtige invulling voor grote leegstaande objecten in tal van wijken.

We maken samen met de doelgroep een prachtige nieuwe woonvorm die past bij deze tijd waarin we delen en hierdoor een gezamenlijk voordeel genieten: 1+1=3

Deze nieuwe, sociale woonvorm kan als voorbeeld dienen om het nieuwe woonaanbod beter te laten aansluiten op de woonwensen van specifieke, kwetsbare groepen. Deze woonvorm zou ook geschikt kunnen zijn voor tal van andere doelgroepen waaronder bv ZZP-ers. Een kans op nieuwe vormen van helpen en het aanbieden en afnemen van diensten en voorzieningen.

5. Stappen

Graag zien we de betrokkenheid van een wethouder als enthousiast ambassadeur (en breekijzer). Hij introduceert ons bij partijen die rondom invulling woonwensen iets voor ons kunnen betekenen.

We gaan graag, samen met gemeentelijk beleidsadviseur, in gesprek met bijvoorbeeld een woningbouwcoöperatie en marktpartijen om te komen tot een marktwnesgerichte aanpak.

We kiezen samen (betrekken we hier ook de doelgroep al bij?) een geschikte wijk waar we op zoek gaan naar twee geschikte objecten voor een mogelijke transformatie tot *Eénoudergezin VoorDeelHuis*.

We betrekken potentiële huurders, behorende tot de doelgroep, uit de wijk en beleggen een aantal co-creatie sessies om te komen tot een goede inventarisatie van woonwensen en mogelijk gedeelde voorzieningen.

We willen met elkaar komen tot een zeer kort traject van plan tot realisatie. Voor alle betrokken partijen is dit een uitdaging.

Hiermee ontwikkelen we een Gronings concept waarmee éénoudergezinnen in heel Nederland geholpen kunnen worden met deze nieuwe, sociale woonvorm.

We willen voor 1 januari 2017 in drie wijken twee VoorDeelHuisen te hebben gerealiseerd!

6. De verschillende partijen

We werken samen met alle partijen die hierbij een rol zouden kunnen spelen of een bijdrage zouden kunnen leveren. Hierbij denken we aan: gemeente, woningbouwcoöperatie, zorginstellingen, eigenaren grote panden, enz.

De inwoners die gescheiden zijn worden actief betrokken bij het hele proces om een woonwens vorm te geven die past, betaalbaar is en snel gaat worden gerealiseerd. Deze inwoners denken mee over het delen van voorzieningen en diensten. Ook helpen ze ons te ervaren wat wel en niet mogelijk is, ook financieel.

De gemeente is een betrokken partner die actief meedenkt over mogelijkheden en daar waar er regelgeving of andere belemmeringen wordt ervaren, men gaat kijken hoe dit kan worden veranderd of kan worden opgelost of omzeild.

De woningbouwvereniging en/of marktpartij wordt actief betrokken om de wensen te vertalen naar realistische mogelijkheden.

Andere partijen die betrokken kunnen zijn: energieleveranciers, zorgpartijen, bankwezen, verzekeraars, bouwondernemingen, enzovoort.

Het projectteam is onafhankelijk, ondersteunend en tijdelijk en is gericht op duurzame borging en eigenaarschap van de bewoners VoorDeelHuis. Het projectteam houdt de focus op wat we beogen en kijkt hoe we beweging kunnen creëren en beweging kunnen houden en dat iedereen actief betrokken blijft en wordt geïnformeerd!

Het projectteam is initiator en vormgever, samen met de partners, van het gehele project. Zij coacht zo nodig betrokken professionals van organisaties en gemeente in het kantelen van werken, zorgt voor actieve communicatie en verbindt partijen aan elkaar. Ze monitort de voortgang van het project en draagt haar ervaringen over ten behoeve van verbeterloops, leren en verspreiding.

ÉÉNOUDERGEZINNEN GEVEN GRAAG VORM AAN HUN EIGEN WOONWENS!

Augustus 2015

Arjen P. van Leeuwen

vanLeeuwen *communicatie*

Plan van aanpak

'BUURT VAN DE TOEKOMST'

De gemeente Groningen is op zoek naar nieuwe manieren van samenwerken met de stad en is daartoe gestart met 'veranderlabs'. Hierin worden ideeën gegenereerd die moeten leiden tot gezamenlijk experimenteren en leren. Met het 'Veranderlab Innovatie en Sociale Zekerheid' (ISZ) onderzoekt de gemeente, samen met bewoners en andere partners, wat nodig is om zoveel mogelijk mensen aan regulier werk te helpen dan wel op een andere manier te activeren, en wat nodig is om mensen op een positieve manier te prikkelen om in beweging te komen. Waarbij onnodige wet- en regelgeving tijdelijk buiten werking gezet kan worden.

De uitgangspunten die binnen het veranderlab ISZ genoemd worden, zijn ruimte voor ontwikkelingen ten behoeve van participatie, vertrouwen en respect, geen gedoe en regeltjes, samen denken en leren.

Met de 'Buurt van de toekomst' willen we op zoek naar wensen, vragen en mogelijkheden van bewoners en bouwen we aan een nieuwe duurzame informele infrastructuur waarin bewoners zelf vorm geven aan inwonersinitiatieven die participatie en eigenaarschap bevorderen. We willen mensen uitdagen om in beweging te komen en zelf de regie te pakken. We gaan er van uit, afhankelijk van de wensen van de bewoners, te kunnen experimenteren met basisinkomen en nieuwe vormen van ondernemerschap.

Omdat de wensen en mogelijkheden van de bewoners de basis vormen, is het goed mogelijk dat de genoemde 'informele infrastructuur', onder eigenaarschap van bewoners, een duurzame paraplu gaat vormen waaronder bewonersinitiatieven, thema's en beleidsdomeinen (of veranderlabs) verbinding gaan vormen. Denk aan wijkgericht werken, sport, informele en formele zorg, dagbesteding, economische zaken, armoede etc. Vanuit bewonersperspectief is 'integraal werken' een automatisme; 'Stratenmakers' (bewoners) en hun 'Supporters' (gemeente, ondernemers, organisaties) werken aan hun buurt van de toekomst. Het gaat daarbij om *individuele* wensen en mogelijkheden die in de *buurt* worden uitgewisseld en gerealiseerd. Waarbij het *systeem* bereidt is zich aan te passen.

2. Probleemstelling

Bewoners willen vaak van alles maar hebben de ervaring dat dit niet lukt. Om tal van redenen zoals tijd, geld, contacten, maar ook regelgeving. Ze krijgen hun idee, wens of initiatief niet gerealiseerd.

De opgave van de gemeente is om participatie, sociale cohesie en betrokkenheid te vergroten. Daarbij moeten de kosten gereduceerd worden. De gemeente kan niet meer alle vraagstukken alleen oplossen en zou graag willen dat inwoners meer eigenaar worden van hun eigen vraagstuk en het realiseren van een oplossing. Samenwerking met bewoners mist.

Er ontstaan op verschillende thema's een tweedeling in de maatschappij door al dan niet actief te zijn, wel of geen werk te hebben, voldoende inkomsten of het hebben van schulden of de mate waarin men sociaal vaardig is of met een beperking leeft, waardoor men wel of niet kan aansluiten bij groepen in de gemeenschap. Dergelijke uitsluiting zorgt voor weinig

zelfvertrouwen, een lage eigendunk waardoor men in alles afwijzing voelt en steeds verder afdrijft voor deelname aan de samenleving.

3. Visie

We hebben een samenleving gecreëerd die in zichzelf eenzaamheid en sociale uitsluiting organiseert en een steeds groter aantal mensen aan de zijlijn zet. We hebben passiviteit en consumeergedrag gecreëerd door de wijze waarop we ons georganiseerd hebben en regels, protocollen en controle leidende principes zijn geworden.

Voor iedereen is het van belang om perspectief te hebben. Om te bewegen, je kwaliteiten in te zetten, je droom na te jagen, je eigen bijdrage te leveren en deel uit te maken van de samenleving. Voor velen ontbreken hiertoe de 'natuurlijke mogelijkheden'. Voor een deel van de mensen is het goed mogelijk om naar arbeid 'toegeleid' te worden, voor een ander deel is een tussenstap nodig, of een alternatief, of een 'kweekvijver'. Of nieuwe vormen van arbeid.

De huidige mogelijkheden in de samenleving voor participatie voldoen niet meer. We kunnen wel mensen activeren, maar er moet wel iets zijn 'waar naar toe'. Als er een inschatting van 'arbeidspotentieel' gemaakt wordt, zijn het de mensen zelf die wel handen en voeten moeten kunnen geven aan de eigen participatie. Mensen met zorgbehoeften krijgen hulp die gericht is op hun 'ziekte of beperking', maar *welbevinden* (en minder zorgvraag!) ontstaat door participatie, sociale contacten en 'een reden hebben om op te staan'.

Als mensen de ruimte krijgen om meer hun eigen mogelijkheden en talenten te ontdekken in te zetten en daar, zowel in hun eigen leven als dat in hun gemeenschap, eigenaarschap/ betrokkenheid over voelen, dan verbetert hun eigenwaarde en wens om zich in te zetten en ontstaan nieuwe vormen van gemeenschap; respectvol en betekenisvol.

Thema's die zijn aangedragen door bewoners en die zijn ondergebracht in een divers palet aan beleidsdomeinen en organisaties (vaak ontstaan voor 'doelgroepen' op basis van beperkingen en problemen), krijgen logische verbanden. Nieuwe concepten rond participatie, onderlinge diensten en wijkbedrijven (kunnen) ontstaan vanuit bewoners. Deze te verbinden met de inzet van organisaties, met arbeidstoeleiding en nieuwe vormen van arbeid en beloning, maakt het mogelijk om van onze *IK-leving* weer een *SAMEN-leving* te maken.

Naast deze nieuwe concepten kan het 'basisinkomen' nodig zijn om een vliegwiel in werking te zetten voor het opnieuw inrichten van de samenleving, waarbij het belang van het individu en de gemeenschap nadrukkelijk verbonden zijn. Het verdient aanbeveling hiermee te experimenteren in een omgeving waar mensen hiertoe bereid zijn. We gaan daarbij uit van een meer maatschappelijke definitie van het basisinkomen: "het creëren van ruimte binnen gemeenschappen voor burgers om op basis van talenten en kwaliteiten een bijdrage te leveren aan de samenleving (sociale waarde te creëren), om hun dromen en wensen te verwezenlijken."

4. Doel

Het doel van 'Buurt van de Toekomst' is dat bewoners de eigen gevoelde buurt kennen, zich inzetten om brede participatie te bereiken en met elkaar een aandeel leveren in de buurt.

De buurt geeft zelf betekenis aan het woord samen-leving vanuit gedeelde waarden en wordt hierbij ondersteund door gemeenten, ondernemers en instellingen.

We willen bereiken dat:

1. Mensen perspectief hebben en kansen om hun bijdrage te leveren.
2. Eigenaarschap en ondernemerschap in de buurt ontstaat als voorwaarde voor participatie; van, voor en door de bewoners.
3. Talenten, mogelijkheden en expertises van bewoners (onderling) worden benut.
4. Er mogelijkheden zijn en veiligheid wordt ervaren om vragen aan de ander te stellen.
5. Een duurzaam, zelfredzaam en selfsupporting informele structuur ontstaat met maximale zelfregie bij de inwoners.
6. Nieuwe vormen van inzet en samenwerking met instanties ontstaan en procedures en regels de buurt ondersteunen.
7. Een 'geweten' zich op alle betrokken 'niveaus' ontwikkelt in het verantwoordelijkheid voelen, pakken en geven.

5. Resultaat

De kracht en het buurtoplossend vermogen is gerealiseerd. Participatie, welbevinden en betrokkenheid van de inwoners zijn vergroot. Kosten worden bespaard.

- a. We denken aan het ontstaan van nieuwe vormen van arbeid, zorg en ondernemerschap en co-creatie. Bijvoorbeeld buurtbedrijven, oppasmogelijkheden binnen de buurt, boodschappen diensten, onderlinge informele zorg, oefenplaatsen of meester-gezel trajecten voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Alle genoemde middelen zijn geen doel op zich.
- b. Er ontstaat in de buurt samenwerking, vertrouwen, eigenaarschap en onderlinge aandacht en waardering en initiatieven komen tot stand. Voor een deel van de bewoners zal het zelfvertrouwen en 'social skills' toenemen.
- c. Uit onderzoek is gebleken dat mensen in beweging krijgen op het ene thema, ook beweging genereert op andere domeinen. Zo betekent meer participatie minder zorgvragen bij huisartsen en maatschappelijk werk en brengt het gaan sporten beweging in het zoeken naar (vrijwilligers)werk.
- d. De inzet van de gemeente en van organisaties zal, bottum up en op vraag opgebouwd, beter aansluiten op de wensen van de bewoners en op elkaar.
- e. Gemeentemedewerkers, zoals werkzaam bij Sociale Zaken, WMO beleid, armoedebeleid, economische zaken, doen ervaring op met het integraal en gekanteld werken aan participatie en krijgen kennis over de do's en de don'ts.
- f. Uiteindelijk zullen kosten bespaard worden. Onder andere door minder uitkeringen en minder beroep op tal van voorzieningen zoals zorg.

Optioneel (zie 'krachtige combi's' op pagina 7)

- g. De 'hernieuwde kennismakingsgesprekken' met mensen in de bijstand die wonen in de gekozen buurten, maken onderdeel uit van de onderlinge gesprekken tussen bewoners en leveren gewenst resultaat op.
- h. Middels onderzoek wordt duidelijk wat de effecten zijn van de aanpak op participatie, welbevinden en kostenbesparing.

6. Te volgen stappen

De inhoud en de resultaten van de 'Buurt van de toekomst' worden bepaald door de bewoners. In drie buurten willen we met bewoners invulling geven aan hun idee over hun buurt van de toekomst. Hiertoe zoeken we ten eerste de juiste mensen en de juiste buurt, ondersteunen we de bewoners in het verkennen en inventariseren van de wensen en behoeften en vervolgens in plannen. In de uitvoering van de plannen zal in toenemende mate de regie bij de bewoners zelf komen te liggen en zullen betrokken organisaties begeleid worden bij het experimenteren en leren om de bewoners hierbij te ondersteunen. Waar mogelijk gezamenlijk en integraal, en naar verwachting met minder inzet en meer gericht op welbevinden en participatie.

De stappen om tot resultaten te komen zijn de volgende:

a. Juiste mensen juiste buurt

Het projectteam gaat op zoek naar drie buurten, waar mensen wonen die enthousiast willen aanhaken en hun buurt van de toekomst actief vorm willen geven. Uit deze groep komen 'Stratenmakers', zij vormen de spilfunctie in de buurt en zijn voor het (tijdelijke) projectteam een entree voor de buurt. Vanaf het eerste moment zal aansluiting gezocht worden bij dat wat er al is in de buurt.

b. Inventarisatie wensen en behoeften en plannen maken.

De Stratenmakers inventariseren, zowel bij bewoners individueel als in collectief verband, wat wensen, mogelijkheden en knelpunten zijn en welke kwaliteiten, talenten, deskundigheden en ruimte er aanwezig is onder de bewoners. Zij hebben of krijgen zicht op dat wat er in de buurt is om te benutten. Zij ontwerpen een plan van aanpak voor de eigen gevoelde buurt, ondersteund door het projectteam.

c. Uitvoeren en eigenaarschap in de buurt

In de uitvoering van de plannen worden de thema's van de bewoners gerealiseerd. Het leren en experimenteren gaat zowel op voor het individu, voor de 'gemeenschap'/de buurt als voor het 'systeem' waarbinnen zij een plek hebben.

Het projectteam richt zich op faciliteren, coachen en storytelling; met de Stratenmakers en andere bewoners halen we verhalen op, wisselen ervaringen uit, inspireren andere bewoners en doen aan nudgen ('kontje geven' om verder te komen).

d. Experimenteren, leren en innoveren met alle partners.

We vormen een 'Supportersgroep'; de 'Supporters van de Stratenmakers'. Dit zijn een aantal organisaties en ondernemers met om hen heen een brede schil van anderen. Medewerkers van diverse organisaties treffen elkaar zeer regelmatig, mogelijk dat ze in staat zijn om elkaar te gaan vertegenwoordigen of zelfs te mandateren. Met hen, en met de bewoners, gaan we experimenteren, leren en innoveren om de resultaten op een hoger plan te tillen.

e. Communicatie

Communicatie, 'reuring' en nudgen zijn een belangrijk middel in de aanpak. Onder andere door een voortdurend en intensief gebruik van nieuwsbrieven, social media en film. De communicatiemiddelen worden ingezet om elkaar betrokken te houden, te verbinden, kennis te delen, te inspireren, vol te houden en doelgericht te houden. De communicatie vergroot de kans op contact en verbinding en legt dwarsverbanden tussen de bewoners, binnen de buurt, tussen de partners, zo mogelijk tussen de buurten onderling, tussen de thema's/beleidsdomeinen en tussen de gemeenteafdelingen.

7. De verschillende partijen

We werken samen met alle partijen die een belang hebben in de buurt. Bewoners, gemeente, woningcorporaties, zorg en welzijnsinstellingen, ondernemers, etc.

Het projectteam verbindt partijen en organiseert de wijkbetrokkenheid. Onder andere met Stratenmakers, met Supporters, met communicatie, met een VIP team, de wijkwethouder. Vanaf de start is het gericht op duurzame borging van de aanpak. In de genoemde buurten sluiten we aan bij 'dat wat er al is' en kunnen we spelenderwijs de andere initiatieven binnen het Veranderlab ruimte bieden op basis van de door de inwoners bepaalde agenda!

De Stratenmakers

De Stratenmakers vormen de spil in de buurt. Zij reageren enthousiast op de oproep aan mee te helpen vorm te geven aan hun eigen buurt van de toekomst. Zij hebben een lage drempel tot de eigen buurtbewoners en kunnen deze gaan mobiliseren om kennis te maken, passies te delen, wensen te inventariseren, problemen en vraagstukken in beeld te krijgen. Ze doen een appel op hun medebuurtbewoners: welk aandeel lever je in de buurt en waar heb jij behoefte aan, wat kan je voor elkaar betekenen, hoe brengen we dit bij elkaar, welke vormen en thema's kiezen we. Iedere buurt maakt zijn eigen plan van aanpak met eigen acties en gedeelde betrokkenheid, die bijdragen aan het oplossen van een specifiek vraagstuk. Het is leuk om hier aan verbonden te zijn.

Een optie zou kunnen zijn dat de Stratenmakers aan gemeente en organisaties vragen om in co-creatie innovatie regelgeving te ontwikkelen of in te zetten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vrijwilligerswerk met behoud van uitkering, inzet van een basisinkomen, flexibele omgang met de grenzen tussen formele en informele zorg of een andere manier van inzet van bestaande uren.

De Stratenmakers zijn vertegenwoordigd in het VIP team en verzorgen continuïteit voor het vervolg.

In de beginfase komen de Stratenmakers en het projectteam wekelijks bij elkaar en organiseren zij daarnaast de activiteiten. Na de beginfase bepalen de bewoners zelf welke vorm en intensiteit ze nodig hebben.

De Supporters

Supporters zijn alle partijen, buiten de bewoners om, die er in de buurt toe doen. Bijvoorbeeld wethouder, ondernemers, directeur van de school, bestuurders woningcorporaties, welzijn- en zorginstellingen, gemeentemedewerkers. Zij worden betrokken bij het project waarbij een deel van hen een specifieke rol op zich neemt. Namens hun organisaties of achterban zijn er gedelegeerden met positie en mandaat, die doen wat nodig is om wensen/vragen van bewoners te ondersteunen. De Supporters kunnen snel en concreet actie ondernemen waar nodig.

Deze Supporters geven invulling aan drie rollen die passen bij Supporter zijn:

1. (positief kritisch) waarderen van wat er in de buurt gebeurt,
2. meedenken over mogelijkheden/oplossingen en
3. barrières slechten (bv regelgeving omzeilen of aanpassen).

Centraal staat: *Hoe maken we het mogelijk?!* (JA HET KAN!!!)

Supporters komen in principe maandelijks bijeen, afhankelijk van wat er speelt.

VIP team

In het kleine VIP team zijn buurtbewoners, Supporters en de gemeente vertegenwoordigd. Zij leggen de verbindingen die nodig zijn en banen de weg met enthousiasme, energie, begrip voor elkaar en daadkracht. Zij doorbreken de gelaagdheid in besluitvorming en bevoegdheden, en inspireren tot nieuwe afspraken in de samenleving. Het VIP team en het projectteam zijn sparringpartner bij het experimenteren, leren en innoveren op alle niveaus; van uitvoering tot strategisch. Zij schatten de behoeftes in op basis waarvan externe expertise nodig is en moet worden gefaciliteerd.

Gemeente

Binnen het VIP team zet de gemeente zich in voor integraliteit intern en met andere overheidsinstanties of afdelingen, zoals sociale zaken, WMO beleid, armoedebelid, economische zaken, UWV, zorgverzekeraar en de WIJ teams. De gemeenten is actief, in gelijkwaardigheid met bewoners, op zoek naar het faciliteren van nieuwe vormen van buurt- of wijk-eigenaarschap, verdienmodellen, informele zorg en lokale economie. De gemeente faciliteert de bijeenkomsten voor bewoners, Stratenmakers, Supporters en het VIP team.

Het projectteam

De rol van het projectteam is onafhankelijk, ondersteunend en tijdelijk en is gericht op duurzame borging en eigenaarschap van de bewoners. Het projectteam houdt de focus op wat we beogen en kijkt hoe we beweging kunnen creëren en beweging kunnen houden. Ze richt zich op zowel individuele bewoners, de gemeenschap als op 'het systeem' om nieuwe verbindingen te doen ontstaan.

Het projectteam is initiator en vormgever, samen met de partners, van het gehele project. Zij coacht zo nodig betrokken professionals van organisaties en gemeente in het kantelen van werken, zorgt voor actieve communicatie en verbindt partijen aan elkaar. Ze monitort de voortgang van het project en draagt haar ervaringen over ten behoeve van verbeterloops, leren en verspreiding.

Per buurt is de rol van het projectteam:

- Werven, enthousiasmeren, betrekken van bewoners.
- Begeleiden/coachen van de Stratenmakers.
- Bewoners coachen bij totstandkoming en uitvoering van een plan van aanpak per buurt.
- Supporters betrekken, begeleiden/coachen en afspraken mee maken.
- Bijeenkomsten organiseren met/van bewoners, van Stratenmakers, van de Supporters, van VIP team.
- Met partners afstemmen, verbinden, leren, communiceren, knelpunten slechten.
- Procesbegeleiding en projectleiding
- Intensieve communicatie, reuring, en 'nudging'.
- Ondersteunen naar zelfstandig 'informele infrastructuur'.
- Coachen in het gekanteld en integraal werken.
- Analyse, probleemoplossing en 'innovatie' op hoger plan tillen
- Evalueren en bijstellen van de aanpak
- Borging

Het projectteam komt wekelijks bijeen.

8. Krachtige Combi's

Met 'Buurt van de toekomst' is het de bedoeling om verbinding te leggen tussen initiatieven van bewoners. Binnen de Veranderlabs hebben bewoners zich gemeld waarmee wellicht samengewerkt kan worden.

Het zou krachtig zijn om binnen de aanpak voor een 'Buurt van de toekomst', een combinatie te maken met twee andere initiatieven/processen.

1. Keukentafelgesprekken

De gemeente Groningen geeft aan binnen de gehele stad 7000 keukentafelgesprekken te willen voeren als 'hernieuwde kennismaking' met mensen in de bijstand. We stellen voor om in de drie buurten, waar bewoners willen werken aan de 'Buurt van de toekomst', deze gesprekken onder te brengen binnen het project. Dit als logisch onderdeel van het contact maken met de wijk en bewoners onderling.

We zien voor ons dat deze gesprekken ook bij andere bewoners dan alleen degene in de bijstand plaatsvinden. We denken aan gesprekken met een positieve insteek in positieve taal, die ook bijvoorbeeld ouderen, mensen met een beperking, jongeren en gezinnen bereikt en bevraagd worden. We verwachten dat deze gesprekken een middel zijn en leiden tot nieuwe inzet van andere bewoners.

De ervaring leert ons dat bewoners het plezierig vinden om, in het kader van een 'project' of gezamenlijk aanpak, een reden en 'legitimatie' te hebben om met elkaar in gesprek te gaan. Een training en ondersteuning is hiervoor gewenst om vanuit gekantelde en positieve insteek door te vragen en talenten naar boven te doen komen.

2. Monitoring

Daarnaast zien we met de 'Buurt van de toekomst' een aanpak voor ons die ook op andere plekken toegepast kan worden. We stellen voor om de aanpak te monitoren om inzicht te krijgen in de resultaten en geschikt te maken voor verspreiding.

We denken aan participerend en beschrijvend onderzoek als ook aan cijfermatig onderzoek. Met een beginmeting, tussen meting en eindmeting en diverse interviews. Het onderzoek levert alle betrokkenen een continue verbeterloop en input voor een overdraagbare beschrijving van de aanpak.

WIJ WILLEN GRAAG AAN DE SLAG MET DE BUURT VAN DE TOEKOMST!

Augustus 2015

Arjen P. van Leeuwen

Famke ten Brinke
Mabel van den Bergh

van Leeuwen *communicatie*

'The talk of the town'

Projectplan voor duizend gesprekken met Groningse burgers

Inleiding

Sedert het voorjaar wordt in het Veranderlab 'Innovatie Sociale Zekerheid' nagedacht over nieuwe ideeën over de inrichting van de sociale zekerheid, en dan met name de sociale zekerheid op gemeentelijk niveau. Daarbij gaat het zowel om inhoudelijke innovatie, in de zin van de inrichting van de regelingen en instrumenten, als ook om maatschappelijke innovatie, meer specifiek innovatie rond de manier waarop de overheid beleid maakt en vervolgens dat beleid ook teruglegt in de samenleving. 'Wij kunnen met niet langer alleen en willen het samen met de stad doen'. Dat is een veelgehoorde stelling van bestuurders en politici. En deze stelling vormt feitelijk ook de grondslag voor het werken in het veranderlab 'Innovatie Sociale Zekerheid'.

In het kader van het 'samen willen doen met de stad' zijn binnen het veranderlab de afgelopen maanden een hele reeks van projectplannen ontwikkeld. Dit projectplan vindt zijn inspiratie in het plan van de gemeente Groningen om de komende tijd met zoveel mogelijk burgers met een bijstandsuitkering in gesprek te gaan. In onze ogen voor alle betrokkenen, gemeente en de betreffende burgers, een uitdagend en leerzaam traject. Wij hebben daar in het veranderlab veel en uitvoerig over gesproken en over nagedacht. Vooral vanuit de gedachte om op basis van de leidende principes van het veranderlab na te gaan op welke wijze je deze gesprekken vorm zou dienen te geven. Dat spreken en nadenken hebben geresulteerd in het ontwikkelen van een alternatieve route voor het voeren van deze gesprekken. Niet zozeer vanuit de gedachte dat de gemeentelijke route niet werkzaam zou zijn, maar vooral vanuit de idee om die leidende principes van het veranderlab nadrukkelijker toe te passen bij het inrichten van de gesprekken.

In dit projectplan schetsen wij in een aantal stappen de contouren voor deze alternatieve aanpak, d.w.z. de projectdefinitie, de opzet van het project, de projectorganisatie en de projectbegroting.

Projectdefinitie

Aanleiding

De aanleiding voor het formuleren van dit projectplan is de beleidsdoelstelling van de gemeente Groningen om met zoveel mogelijk burgers met een bijstandsuitkering in gesprek te gaan. Het College van B&W informeert de Groningse raad per brief van 27 mei 2015 ('Voortgang uitvoering motie Weten waar kwaliteiten liggen') over de geplande aanpak. Per 1 oktober 2015 start de gemeente met wat zij noemt de 'screening' van de 6000 tot 7000 bijstandsgerechtigden die de gemeente 'onvoldoende in beeld heeft'. Het is niet alleen de bedoeling deze burgers in beeld te brengen, maar hen tevens te ondersteunen bij het ontwikkelen van maatschappelijke activiteiten, via betaald werk of anderszins. Er wordt gekozen voor een wijkgerichte en geleidelijke aanpak, te beginnen in wijken waar al een sociaal/Wij team actief is. Per wijk wil de gemeente in eerste instantie ongeveer 200 burgers spreken. Bij de screening wordt gebruik gemaakt van instrumenten die binnen de directies Werk en Participatie en binnen de sociale wijkteams worden gehanteerd. Zoals daar zijn de Elektronische Vragenlijst (EVL) en de Zelfredzaamheidsmatrix. Het is de bedoeling de burgers thuis te spreken. De gesprekken zijn gericht op het versterken van hun mogelijkheden en die van hun sociale omgeving. De wijze waarop de gesprekken gevoerd worden komt overeen met de keukentafelgesprekken die binnen het sociale domein gevoerd worden. Als doelstelling wordt geformuleerd: met de screening een inhaalslag maken, de begeleiding naar werk verbeteren, de maatschappelijke participatie van burgers bevorderen en in algemene zin het

welzijn van burgers in de stad vergroten. Meer concreet: alle bijstandsonvangers met arbeidspotentieel in kaart gebracht, van burgers die maatschappelijk actief zijn (vrijwilligerswerk, mantelzorg of anderszins) de activiteiten in kaart opgetekend, van burgers die dat niet zijn en die wel over mogelijkheden daartoe beschikken, deze mogelijkheden vastgelegd en mensen gestimuleerd om deze te benutten, de belemmeringen die burgers ervaren om mee te doen aan de samenleving in kaart en onder de aandacht van de sociale wijkteams gebracht, en de sociale wijkteams en de directies Werk en Maatschappelijke Participatie een beeld verschaft van de mogelijkheden van burgers, die zij kunnen benutten bij activiteiten in de wijken en/of het organiseren van integrale ondersteuning.

The talk of the town en het gesprek van de gemeente

Het Veranderlab 'Innovatie Sociale Zekerheid' heeft vijf principes geformuleerd. Wij willen deze vijf principes ook in ons voorstel toepassen:

1. positieve benadering van uitkeringsgerechtigden,
2. ruimte voor ontwikkeling ten behoeve van participatie,
3. vertrouwen en respect,
4. geen gedoe en regeltjes, en
5. samen denken en leren.

Wij plaatsen deze principes ook in het kader van de wens van de gemeente om beleid samen met de stad te ontwikkelen en in het kader van 'de kanteling' burgers meer eigen regie en eigen verantwoordelijkheid bij het inrichten van hun leven te geven.

Keukentafelgesprekken of 'bezoek van de gemeente'?

Wat betekent in deze samenhang 'het aangaan van een gesprek met burgers met een bijstandsuitkering'? Als een van de belangrijke redenen om de gesprekken te voeren, stelt de gemeente dat zij weinig tot geen zicht heeft op het leven van de groep burgers, op wat hen bezig houdt en wat zij wensen, op de wijze waarop de gemeente hen zou kunnen ondersteunen inzake werk en deelname aan de samenleving. In die samenhang is het essentieel dat er een daadwerkelijke dialoog plaatsvindt. Het is de bedoeling van de gemeente de burgers thuis te spreken. De gesprekken zijn primair gericht op het versterken van hun mogelijkheden en die van hun sociale omgeving. De wijze waarop de gesprekken gevoerd worden komt overeen met de keukentafelgesprekken die binnen het sociale domein gevoerd worden. Als doelstelling wordt geformuleerd: met de 'screening' een inhaalslag maken, de begeleiding naar werk verbeteren, de maatschappelijke participatie van burgers bevorderen en in algemene zin het welzijn van burgers in de stad vergroten.

Het siert de gemeente dat zij steeds meer moeite wil doen om het verhaal van haar burgers te horen. Toch is er een probleem. In deze aanpak - van keukentafelgesprekken - staat het 'overheidsperspectief' centraal. De gemeente heeft expliciete, dan wel impliciete doelen met die gesprekken. Die doelen staan voor alles in het teken van een 'one-way-benadering'. Dat is verwijst veeleer naar een, inderdaad, 'screening'. De gemeente wil allerlei zaken met en van burgers, heeft al gespreksprotocollen en instrumenten klaar staan, spreekt over mogelijkheden van burgers die kunnen worden benut. De gemeente komt op bezoek. Niet uit belangstelling of zorg, maar om beleid uit te voeren, in te zetten en 'te helpen'.

Dialoog, spreken met elkaar

Het is de vraag in hoeverre hier sprake is van een dialoog, echt te luisteren naar wat burgers te vertellen hebben, zonder daar al een oordeel, opvattingen of oplossingen voor te hebben. De essentie van een goede dialoog is dat er echt geluisterd wordt naar burgers, dat zij het gevoel krijgen dat er alle ruimte is om te spreken, dat er gehoord wordt wat er wordt gezegd zonder dat daar meteen weer beelden in termen van beleidsdoelen opduiken, dat er ook contact gemaakt wordt met het gevoel waarmee dingen gezegd worden (soms ook boosheid of frustratie op basis

van ervaringen met gemeentelijke instanties), dat burgers in het gesprek het gevoel hebben te mogen zijn wie zij zijn.

Hoe past de burger in het beleid in plaats van hoe past het beleid bij de burger?

Wie goed kijkt naar de wijze waarop de gemeente de gesprekken vorm wil gaan geven, kan zich niet aan de indruk onttrekken dat de gemeente niet zozeer geïnteresseerd is in de burgers zelf, maar vooral in de vraag op welke wijze burgers passen binnen het beleid en van de gemeente en de door haar ingerichte systemen. Uit onderzoek blijkt dat burgers zich zeer bewust zijn van deze invalshoek en hun gedrag daarop sterk aanpassen. Veelal in defensieve zin, waardoor de gesprekken voor hen feitelijk slechts tot doel hebben hun uitkering 'veilig te stellen'. Het tonen van ambitie, wensen of verlangens past niet binnen een dergelijke strategie, omdat dit veelal risico's met zich meebrengt.

Het andere gesprek in 'the talk of the town'

Vrijheid om in gesprek te gaan

Om te beginnen moeten mensen het gesprek *willen* voeren. Wij vertrekken vanuit de keuzevrijheid van burgers om wel of niet in te gaan op de uitnodiging tot een gesprek. Wij willen burgers uitnodigend tegemoet treden, op basis van gelijkwaardigheid. Dat wij willen ontmoeten en verhalen delen. Dat wij nieuwsgierig zijn naar hun verhaal, naar hun beleving, hun dromen, hun wensen, hun oplossingen voor problemen, hun vraag, hun behoeften.

De plaats van het gesprek

Dan gaat het om *waar* de gesprekken plaatsvinden. Wij willen de gesprekken laten plaatsvinden op plekken waar burgers zich comfortabel voelen. Dat is voor eenieder anders. Dat kan thuis aan de keukentafel zijn, maar ook ergens in de buurt, de wijkkroeg, het wijkhuis, een bank in het park, of zelfs gewoon op het stadskantoor.

De gesprekspartners

Ook is het van belang *wie* de gesprekken voert. De gesprekken worden gevoerd door burgers die de taal verstaan, die in staat zijn zonder doel of opzet een gesprek aan te gaan van mens tot mens, over het leven in de buurt, over wonen, over werken, over inkomen, over een uitkering, over opvoeden, over armoede, over schulden, over dromen en wensen, over oplossingen en behoeftes, over geluk, over de liefde en het verdriet, over alles en nog wat. In dat kader kunnen ook collectieve momenten worden ingebouwd.

De inhoud van het gesprek

Tenslotte gaat het om *het perspectief, de inhoud* van de gesprekken. En om de methodiek van verslaglegging en analyse. Dat vormt de kern van een ons voorstel. Hoe voer je een daadwerkelijke gesprek met de stad, met de burgers, hoe voer je een 'burgerdialogoog'. Waarbij het primaat echt bij de burgers ligt, waarbij ook de uitkomst de eigen regie en eigen verantwoordelijkheid van burgers uitademt, waar mogelijke belemmeringen en oplossingen gedefinieerd worden vanuit het perspectief van de burger en zijn/haar directe omgeving en netwerk, vanuit zijn/haar wensen, dromen en verlangens?

Dat begint met het 'echt luisteren' naar het verhaal van die burgers. Dat lijkt een open deur, maar is het beslist niet. Uit tevredenheidsonderzoeken die worden gehouden onder mensen in de bijstand, komt vooral de bejegening van ambtenaren naar mensen naar voren als een punt van ontevredenheid. Dan gaat het er bijvoorbeeld om iemand niet van zijn beeldscherm opkijkt als hij een vraag stelt en een antwoord krijgt. Dat lijkt niet op een gesprek.

Vanuit het perspectief van de burgers gaan het om echt ruimte om te spreken in een setting waarin zij zich op hun gemak, veilig voelen. Het 'opschorten van het directe nut', de functionaliteit van het gesprek weglaten is van groot belang. Dat vereist extra aandacht voor de wijze waarop

gesprekken vorm krijgen (plaats en setting) en gevoerd worden (door wie in welke rol en via welke gespreksmethodiek).

Antropologie van de bijstand

Burgers met een bijstandsuitkering leven in een specifieke context, in een buurt, in een wijk, met een daarbij behorend sociaal netwerk. In ons voorstel wordt daarom ook een analyse van de buurt gemaakt waarin de gesprekken worden gevoerd. Daarin brengen we de specifieke context in termen van problemen, vraagstukken, uitdagingen en kansen, als ook in termen van de directe levensvragen van burgers inzake wonen, werken, inkomen, zorgen, opvoeden, etc. in beeld.

De gesprekken sluiten aan bij deze kennis van de buurt en de straat. Wij gaan niet zozeer een bundel van 1000 individuele gesprekken maken. Dat is op zich al een mooi doel en zal veel inzicht geven aan anderen wie mensen zijn die in de bijstand leven, hoe divers ze zijn, maar ook wat ze wel kunnen en doen. Wij zijn daarnaast vooral geïnteresseerd in hoe mensen zich tot elkaar verhouden, in de familie, in de staat in de buurt, met de gemeente. Als niet iedereen hetzelfde is, is dan iedereen helemaal anders, of kunnen we toch nog verschillende groepen onderscheiden, die elk hun eigen waarden, wensen en verhaal hebben. De buurtanalyse en analyse van de grote lijnen uit de individuele gesprekken leveren zo een 'antropologie van de bijstand'.

Deze insteek is zeker geen evidente route, ook nog maar nauwelijks verkend. Maar wel een uitdaging om in het kader van het veranderlab 'Innovatie Sociale Zekerheid', in het context van een nieuwe relatie tussen overheid en burgers te onderzoeken.

Het projectplan

De contouren van het project

Het project houdt concreet in dat wij binnen het totaal pakket van de 7000 gesprekken die de gemeente wil gaan voeren, aanbieden om met 1000 daarvan het gesprek op een andere manier aan te gaan, zoals we hiervoor hebben beschreven.

Wij kiezen daarbij voor een 'gebiedsaanpak', d.w.z. dat wij de gesprekken voeren in een of meerdere Groningse wijken. De keuze voor deze 'gebiedsaanpak' rust op twee overwegingen. Om te beginnen achten wij het van groot belang bij het voeren van de gesprekken om de nodige achtergrondinformatie over het wel en wee van de buurt of de wijk te beschikken. Het is belangrijk te weten welke vragen, problemen en uitdagingen binnen de wijk of buurt spelen, welke eigen initiatieven binnen de wijk of buurt worden genomen, welke organisaties en instellingen er actief zijn, en wat al niet meer. Verder brengen wij ook meer algemene kenmerken van de wijk, bijstandsafhankelijkheid, schulden, armoede, sociaal-economische verhoudingen, etc. in beeld. Daarnaast betekent de keuze voor een specifiek gebied ook dat wij mogelijkheden bezitten om naast de individuele gesprekken wellicht ook nog gezamenlijke bijeenkomsten te organiseren. Langs die weg kan worden nagegaan op welke wijze verwachtingen of wensen van burgers inzake participatie in de directe leefomgeving kunnen worden aan elkaar kunnen worden gekoppeld of worden samengebracht.

Wij willen de interviews bij voorkeur in 2016 plaats laten vinden. Dat heeft als bijkomend voordeel dat wij onze bevindingen kunnen rapporteren voordat de gemeente aan haar laatste serie interviews, in 2017, afsluit.

Het project kent drie fases.

1. De opstartfase

In deze fase, die bij voorkeur al in het najaar van 2015 begint, staan drie zaken centraal:

- a. Om te beginnen maken wij een buurtverkenning, een schets van de buurt of wijk waar de gesprekken gaan plaatsvinden.
- b. Verder brengen wij ook meer algemene kenmerken van de wijk, bijstandsafhankelijkheid, schulden, armoede, sociaal-economische verhoudingen, etc. in beeld.
- c. Tegelijkertijd werken wij onze gespreksmethodiek uit en trainen we de gespreksvoerders en werken wij een gedegen en wetenschappelijk verantwoorde onderzoeksopzet uit.

2. Het voeren van de gesprekken

Wij trekken een jaar uit voor het voeren van de gesprekken. dat maakt het mogelijk dat de uitkomst van onze aanpak nog meegenomen kan worden in de ander gesprekken die de gemeente wil voeren.

3. De antropologie van de bijstand

De analyse van de 1000 gesprekken en de buurtverkenningen leidt tot een antropologie van de bijstand in Groningen.

uitkomsten van het project

Het levert de stad, samengevat, een dialoog op die van beide kanten, burgers en de gemeente, resulteert in zinvolle perspectieven, alsmede de nodige kennis omtrent 'het leven met een bijstandsuitkering'. Daarnaast is het ook interessant de ingezette trajecten (de gemeentelijke 'screening' enerzijds, en de alternatieve aanpak vanuit het veranderlab 'Innovatie Sociale Zekerheid' met elkaar te vergelijken en langs die weg de sterke en zwakke punten van beide strategieën samen te brengen en (wellicht) op die manier tot een meer gebalanceerde aanpak te komen.

De projectorganisatie

Coördinatie

Dit voorstel is ontwikkeld door Joop Roebroek in samenwerking met het CAB. Zij zullen het ook samen uit gaan coördineren en uitvoeren.

Joop Roebroek

Na zijn studie economie en politieke wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Nijmegen promoveerde hij in Tilburg aan de Katholieke Universiteit Brabant op een studie naar de ontwikkeling van Europese verzorgingsstaten. Hij was lang als docent verbonden aan de Sociale Faculteit van de Universiteit van Tilburg. Daarnaast werkt hij als ontwikkelaar van maatschappelijke projecten, als zelfstandig publicist, beeldend kunstenaar en filmmaker. Tevens is hij voorzitter van de Rekenkamer van de Gemeente Breda en voorzitter van de Rekenkamercommissie van Apeldoorn. Na een lange carrière als wetenschapper ligt zijn hart vandaag de dag bij het (mee)werken aan projecten die gericht zijn op maatschappelijke vernieuwing. Daarbij staan thema's als eigen kracht, burgerinitiatief, nieuwe maatschappelijke coalities, passie en betrokkenheid, authentiek verlangen en het herstellen van verbroken verbindingen centraal

CAB

Het CAB is een onderzoeks- en adviesbureau op het sociale domein, met veel ervaring op de beleidsthema's Werk & Inkomen, Arbeidsmarkt, Armoede, Welzijn en Maatschappelijke

Participatie. Het CAB kenmerkt zich door een onafhankelijke opstelling, betrouwbare methodieken en een innovatieve benadering. Betrokkenheid bij de problematiek van de opdrachtgever combineren wij met objectieve distantie. Dit creatieve spanningsveld levert naar onze ervaring de beste resultaten op.

Het team onderzoekers en adviseurs is multidisciplinair en combineert een brede oriëntatie en ervaring met oorspronkelijkheid en innovatie. Om u een beeld te geven van de activiteiten van het CAB is in de bijlage een overzicht van een aantal relevante projecten opgenomen. Wij zijn uitstekend gekwalificeerd om deze opdracht te doen.

Het CAB heeft een breed repertoire aan onderzoeksinstrumenten, variërend van heel kwantitatief en statistische tot heel kwalitatief en het voeren van gesprekken met individuen en groepen. Het bureau heeft veel ervaring in het voeren van interviews en gesprekken met mensen in de bijstand en grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Partners

Wij hebben dit project niet alleen ontwikkeld en gaan er vanuit dat wij ook in de loop van het project nog met de nodige partners gaan samenwerken. Aan welke partners denken wij dan? Om te beginnen zijn daar de partners binnen het veranderlab 'Innovatie Sociale Zekerheid'. Dat betreft een brede waaier van individuen die vanuit een grote diversiteit aan achtergronden als gezamenlijke doelstelling kennen dat zij het tijd achten tot vernieuwing binnen het sociale beleid te komen. De plannen zoals deze er nu liggen, vormen al een resultante van presentatie, discussie, overleg en suggesties binnen het veranderlab. En dat zal ook in het verloop van het traject zo zijn.

Daarnaast vormt uiteraard de gemeente een belangrijke partner. Daar moet besluiten worden genomen tot een alternatief traject, en daar liggen ook de knooppunten voor een zinvolle uitwisseling van opzet, proces en uiteindelijke resultaten van de gesprekken.

Verdere partners vinden wij in de stad. Met een of enkele moeten wij samen een projectorganisatie opzetten om de gesprekken te voeren en de uitkomsten op een (wetenschappelijk) verantwoorde en goed communiceerbare manier vast te leggen. Dan hebben wij burgers die de taal van de burgers in de bijstand verstaan, nodig voor het voeren van de gesprekken. Andere partners zijn de buurten (waar wij de gesprekken gaan voeren), aanwezige informele netwerken binnen die buurten, de maatschappelijke instellingen die binnen de buurt actief zijn, ondernemers (in de buurt of daarbuiten) maatschappelijke collectieven en private partijen.

Onderzoeksteam

Voor de onderzoeksteam zijn onderzoekers beschikbaar uit het netwerk van Joop Roebroek en het CAB. Dat zal worden aangevuld met een aantal beleidsmedewerkers van de gemeente Groningen, alsmede met een aantal mensen die een uitkering hebben van de gemeente Groningen.

Voor zover nodig zullen alle onderzoekers getraind worden in het voeren van gesprekken, het benaderen van de mensen die worden gesproken, verslaglegging van de interviews en analyse.

Het CAB heeft daarnaast een aantal onderzoekers die onder leiding van de projectleiders een sociaal-economische analyse van wijken en buurten in Groningen zal maken. Zij hebben veel ervaring in het maken van analyses op basis van gemeentelijke, openbare en andere relevante bronnen.

De planning

maand	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
voorbereiding																		
selectie jonge onderzoekers																		
training																		
gesprekken																		
analyse																		
omgevingsanalyse																		
(tussen) rapportage																		
coördinatie																		

De projectbegroting
P.M.

ONDEROPNEMING “DE PLEK”

Onderzoek naar mogelijkheden

STARTDOCUMENT (concept)

versie 25 augustus 2015

Aanleiding

Binnen de bijeenkomsten van het VeranderLab Sociale Innovatie constateren wij dat huidige activering en ondersteuning van uitkeringsgerechtigden in regel uitgaat van een vast omschreven aanbod, bedoeld om tekorten te compenseren; nodig (is de veronderstelling) om de arbeidsmarkt te kunnen betreden. Misschien wat zwart/wit gesteld, maar binnen ons plan proberen wij het uitgangspunt om te keren. Wat kan iemand wel en hoe kun je je kwaliteiten inzetten om voor jezelf te zorgen én in het verlengde daarvan: hoe kun je die kwaliteiten gebruiken om inkomen te verwerven, alleen of samen. Wat iemand nodig heeft verschilt per moment, per persoon en is nauwelijks vooraf vast te leggen. Op moment dat je mensen op positieve grond samenbrengt, breng je ook kennis en ervaring samen, die je kunt delen. In meer abstracte termen: we proberen het sociaal kapitaal te benutten.

De Plek

Om dit te bereiken willen we een plek creëren, waar mensen graag (samen-)komen, waar ze zich kunnen ontwikkelen, naar eigen wens en behoefte. Ambities rond ondernemen kunnen samen worden onderzocht, uitgetoetst en uitgewerkt. De drempel voor ondernemen definiëren we zo laag mogelijk. Ook een krantenwijk lopen of een tuin bijhouden is ondernemen. Het startpunt ligt dus bij de mensen, hun kennis, kunde en ervaringen; hun wensen.

In de eerste plaats gaat het om mensen in een (gedeeltelijke) uitkering of een minimuminkomen (scharrelondernemers). De aanleiding van het Veranderlab is gebaseerd op het creëren van kansen voor deze groep mensen. Maar omdat mensen verschillend zijn en het juist ook zinvol is om verschillende mensen elkaar te laten bevruchten met ideeën, ondersteuning en mogelijkheden voor samenwerking staat De Plek open voor iedereen en willen we dit in de sfeer van het project ook uitdragen. Een plek vol energie en kansen, waar iedereen op zijn minst in zijn waarde wordt gelaten of zichzelf (samen) opnieuw kan uitvinden. Dat betekent dat startende en bestaande ondernemers nadrukkelijk ook welkom zijn en expliciet worden uitgenodigd.

Faciliteiten

Faciliteiten van De Plek zijn een aanleiding voor (een eerste) bezoek. Centraal staat het café, als ontmoetingsruimte. Meer praktisch beschikt De Plek ook over flexwerkplekken, praktijkruimtes, atelierruimtes en/of werkplaatsen. We realiseren ons dat niet alles in een keer gerealiseerd kan worden. Beheer, onderhoud en ontwikkeling van De Plek is onderdeel van de concrete uitdaging voor de toekomstige deelnemers. Hiermee biedt De Plek ook gelijk werk, waar mensen op in kunnen tekenen. Werk dat we samen moeten doen, waarmee we solidariteit en commitment genereren.

Eerste stap

Veel van wat er boven is opgeschreven is niet volstrekt nieuw. De uitgangspunten zijn waarschijnlijk ook (gedeeltelijk) terug te vinden binnen lopende projecten als bewonersbedrijven, wijkbedrijven en burgerinitiatieven binnen de stad en elders in het land. Veel hangt af van de juiste mix van ruimte, mensen, kennis, ervaring, energie en uitstraling; soms ongreepbaar. In onze zoektocht laten we ons graag inspireren door de KrachtFabriek in Houten, waar een drietal

initiatiefnemers hun sociale onderneming in 2 jaar tijd hebben uitgebouwd tot een werkplaats voor 200 deelnemers:

“Wout Schut, Karin van Sprang en Menno Stom legden 2 jaar geleden samen het fundament onder De KrachtFabriek. Uit het delen van hun ervaring op het gebied van management, leiderschap, coaching en begeleiding en hun persoonlijke ervaringen met ‘niet meer mee kunnen doen’, ontstond een volledige nieuwe visie op werk en participatie. Deze visie hebben zij vormgegeven in deze eerste broedplaats voor werkwillenden.

De KrachtFabriek is in eerste instantie opgericht voor werkzoekenden en opdrachtzoekende ZZP-ers, maar iedereen die wil bijdragen is welkom. In plaats van thuis te verpieteren komen deelnemers in hun kracht door samen te werken met hoofd, hart en handen. Zonder managers, programma of ‘targets’. Maar met de optimale rand-voor-waarden om vanuit jezelf tot bloei te komen. Intrinsieke motivatie, vertrouwen, experimenteren en laten ontstaan zijn belangrijker dan mensen zo snel mogelijk ‘baan klaar’ maken. (bron: <http://www.dekrachtfabriek.nu/conferentie/>)

Daar is iets verschrikkelijk goed gegaan...Hun kennis en ervaring nemen we graag mee naar Groningen, niet om een idee te kopiëren. Wel om de soms ongrijpbare succesfactoren expliciet te kunnen maken.

Kansen creëren

Deelnemers worden op de eerste plaats welkom geheten. Zoals de Krachtfabriek op haar website zegt: “Niemand verwacht dat je vanaf de eerste dag al je kunsten tentoon spreidt. Deelnemen aan de KrachtFabriek is in het begin vooral je thuis voelen en kennismaken met andere Inspirators (deelnemers). De ene Inspirator heeft al een duidelijk beeld van wat hij/zij wil, de ander is nog van alles aan het ontdekken. De één is direct erg aanwezig, de ander kijkt liever eerst de kat uit de boom. Misschien geeft iemand een workshop die voor jou nuttig is, misschien wil je zelf graag iets uitproberen. Alles is goed” Tegelijk zijn het diezelfde deelnemers die elkaar op gang moeten helpen. Zij bedenken het programma, individueel en collectief, en voeren dat uit. Zij nodigen andere ondernemers uit hun kennis te delen. De sociale onderneming krijgt zo vorm en kleur, maar haar externe output en inkomstenstroom, zijn nog ongewis.

Ontschotten

Als initiatiefnemers zijn we op zoek naar een verdienmodel, waarbij de OnderOpneming onafhankelijk van subsidie kan voortbestaan, haar eigen broek ophoudt. Tegelijk willen we de muren tussen onbetaald (vrijwilligers-)werk en betaald werk (banen) wegnemen; in de verwachting dat mensen binnen een veilige, meer flexibele context actiever en ondernemender worden. Te vaak functioneren mensen met een uitkering als vrijwilliger binnen projecten, zonder duidelijk eigen profijt of reëel perspectief.

Waar uitkeringsgelden nu worden ingezet als individuele voorziening, ter overbrugging van een periode waarin iemand werkloos is; kun je dezelfde middelen ook zien en gebruiken als een investering. Daarnaast lopen er binnen het sociale domein, andere individuele en collectieve geldstromen naar (groepen) burgers, die wellicht ook aangewend kunnen worden als investering in De Plek, als sociale onderneming.

Perspectief, terugverdienmodel

Deelnemers worden voor een vaste periode (5 jaar) vrijgesteld van verplichtingen (regelvrije uitkering). Zodra zij inkomsten genereren zijn de eerste verdiensten (stel de eerste 250 euro) voor het eigen gewin -Mocht dat juridisch problemen geven, dan kunnen deze inkomsten op een eigen rekening worden geparkeerd en, naar eigen inzicht, later worden besteed aan de eigen ontwikkeling, het eigen geluk. De inkomsten die daarna komen (stel de volgende 250 euro komen ten goede aan de exploitatie en ontwikkeling van De Plek). De inkomsten bovenop dit bedrag

worden in een Fonds gestort, waarmee toekomstige deelnemersplekken (gedeeltelijk) kunnen worden gefinancierd.

Een andere optie is alle deelnemers vanuit de De Plek een basisloon uit te betalen (zeg 1000 euro); deels gefinancierd vanuit bredere geldstromen uit het gemeentelijk sociaal domein. Mogelijk zijn er in dit model uitvoeringskosten en/of scholingskosten te besparen of maatschappelijke baten (en dus besparingen) te berekenen. Waarschijnlijk is dit juridisch lastiger te organiseren. We geven het toch graag mee voor de gedachtevorming.

Andere financieringsbronnen

De Plek, kan als OnderOpneming eigen inkomsten genereren door bv verhuur ruimte, werkplekken, een horecafunctie, het uitlenen expertise individuele deelnemers, ...

De Plek kan ook op zoek gaan naar een breder aanbod, buiten de eigen muren, vergelijk de activiteiten die wijkbedrijven en/of bewonerscoöperaties ontwikkelen: groenbeheer, beheer publieke ruimte, klussendiensten, taxidiensten, ...

Voor Startinvesteringen in gebouw en faciliteiten kan De Plek een beroep doen op fondsen, die zich richten op sociale ondernemingen.

Wat hebben we nodig?

- een plek, of aansluiting bij een bestaande plek
- commitment vanuit gemeente
- juridische en praktische ondersteuning vanuit gemeente
- participerende ontwerpers, procesbegeleiders, ondernemers, ...
- een startpunt

Frans Kerver
Nynke van der Hoek
Conny Eldering

Een andere invulling van de gesprekken over schulden-een maatjesproject

aanjager: **Richard Brouwer**

Het idee gaat ervan uit dat veel mensen met schulden weg naar boven niet meer kunnen terugvinden. Uit gesprekken met mensen met schulden is gebleken dat zij in eerste plaats uit schaamte niet over hun problemen willen praten maar ook dat ze opzien tegen de brij van regels en formulieren. Omdat schulden vaak de weg blokkeren naar werk en betere sociale omstandigheden iets aan worden gedaan om het voor mensen makkelijker te maken hun schulden te reguleren/kwijtraken.

Ook de gezondheid van mensen schulden heeft te leiden. Het hebben van schulden brengt vaak stress, depressies en meer met zich mee. Dit houdt hoog ziekte verzuim en hoge ziektekosten wat weer leidt tot meer schulden bv. door hoge eigen bijdrage.

In het bovenste staan twee punten waar iets aan gedaan moet worden:

- over schulden open gesproken kunnen worden
- het moet gemakkelijker worden om hulp te vragen bij het regelen van de schulden.

Welke stappen moeten genomen worden?

- We moeten open cultuur creëren waar we met z'n allen bewust worden van het feit dat iedereen in een moeilijke financiële positie kan komen (werk kwijtraken, scheiden).
- De wirwar van regels moet worden ontward, organisaties meer samen gaan werken bij het oplossen van problemen.
- Alle belanghebbenden moeten dus met elkaar om tafel. Dit is goed voor zowel mensen met schulden als voor de Gemeente. Mensen zonder schulden kunnen makkelijk werken en hebben dus minder vaak/lang uitkering nodig.

Hoe willen het aanpakken:

Er moet veel samenwerking komen Sozawe, GKB en de afdeling voor bijzondere bijstand. Nu is het zo dat als iemand schulden hebben iets aan wil doen, hij binnen twee weken de papieren moet aanleveren de GKB. Als dit niet lukt wordt de hulpverlening door de GKB gestopt. Er wordt terugverwezen naar het MJD . Dit geeft vertraging in het oplossen van problemen. Schulden worden hoger en de motivatie van mensen zakt weg.

Het is opvallend hoe makkelijk mensen praten over hypotheek en hoe weinig over schulden. Een hypotheek is ten slotte ook een schuld. Het zou mooi zijn wanneer gemeente en burgers samen gaan werken aan de in eerste aanleg meest belangrijke vraag "hoe lossen we de schulden op" en pas daarna ook gezamenlijk gaan werken aan het voorkomen ervan. Nu is het vaak te belerend en voelt het snel als een aanval. Voor de meeste mensen met schulden moeten de schulden inzichtelijk worden gemaakt en verminderen. Daarna kunnen ze open staan voor oplossingen om schulden in de toekomst te voorkomen.

Op dit moment zijn er bij het MJD al gesprekken in groepjes, waardoor mensen erachter komen dat ze niet alleen staan. Vanuit deze groepen kunnen mensen een "maatje" krijgen om te helpen bij het uitzoeken van papieren, bezoeken van instanties e.d. Ook het lezen en beantwoorden van brieven kan problemen geven. Veel instanties hebben een taalgebruik dat niet begrepen wordt door degenen aan wie de brief gericht is.

Ook leeft er onder de burgers nog veel onduidelijkheid over positieve initiatieven, zoals B.V. de stadspas, initiatieven voor armoedebestrijding. Hier moet mee bekendheid aan gegeven worden, dus is het zinvol om instanties regelmatig overleg te laten plegen.

Belangrijk is dat gemeente ook positieve signalen afgeeft die openheid en vertrouwen/hulp uitstralen, dit is essentie voor wederzijds vertrouwen

Er zou een groep mensen gevormd moeten worden (per wijk wellicht) die vragen kunnen beantwoorden en mensen met vragen kunnen helpen. (kunnen ook ervaringsdeskundigen zijn).

Te denken valt aan vragen over:

Huisvesting
Gemeente
Werk en Inkomen
Zorgkosten, tandartskosten
Aanvragen en gebruik Digi D

Een laatste punt, hoewel iets buiten het onderwerp, is het verhuren van voormalige huurwoningen die niet verkocht worden en leeg staan. Er zijn binnen de gemeente Groningen veel van deze huizen. En mensen die een woning nodig hebben kunnen er geen krijgen. Eventueel zou de gemeente de panden kunnen kopen en verhuren. Hierdoor zouden veel mensen met schulden geholpen kunnen worden, en dat levert iedereen iets op. Het gaat vooral om woningen die niet in het bezit zijn van coöperaties maar van stichtingen. Goed voorbeeld is de Vondelflat waar nu 30 woningen leegstaan. In overleg met de eigenaar (stichting) kan een win/win situatie ontstaan. Aan de vorm en invulling kunnen we werken. Het is nu niet onze prioriteit maar zeker het meenemen waard, zakelijk gezien.

Adviespunten:

1. Laat GKB heldere informatie geven, en laat ze ook tijd nemen om zaken op tafel te krijgen
2. Laat GKB, Sozawe en Bijzondere bijstand beter samenwerken om b.v. gegevens boven tafel te krijgen. (Inkomen, extra voorzieningen, schulden enz)
3. Maatjesproject opzetten vanuit MJD of Humanitas of anders.
4. Allerlei brieven bekijken op tekst, vooral ook voor mensen uit andere culturen.
5. MJD moet ook meer duidelijkheid geven aan medewerkers (betaald en vrijwillig) over wat voor mogelijkheden er zijn.
6. Maatjes zouden een vergoeding kunnen krijgen bovenop hun uitkering
7. Advies naar GKB (en andere hulpverleners) ga niet meteen vragen naar de schulden. Biedt iemand eerst een kop koffie aan en vraag hoe het met hem of haar gaat. Laat zien dat je de klant respecteerd.
8. Alle partijen:
Bedenk eens hoe het mogelijk is om binnen 8 weken een huis te bouwen maar dat instanties binnen die periode geen postzegels op een brief kunnen plakken om informatie te versturen.